

Programstyret for ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet (PP-SV)

Møte torsdag 23.10.2025, kl. 13:15 -15:00

Sted: Lauritz Meltzers hus (SV-bygget): møterom 431 (4. etasje)

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

Muntlige orienteringssaker	
17/25	Det nye ph.d.-programstyret og styrets arbeid
18/25	Presentasjon av ph.d.-feltet ved SV-fakultetet
19/25	Ph.d.-saker fra forskningsutvalget 1 vedlegg (UIB ph.d.-utdanningsmelding 2024)
Vedtaksaker	
20/25	Ph.d.-kurs ved Institutt for politikk og forvaltning Saksforelegg (1 dok) og 1 vedlegg (One Ocean Field Course - Climate Science, Policy and Human-Nature Connections information)
Diskusjonssaker	
21/25	Evaluering av ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 2024 3 vedlegg (intern evalueringsrapport, mandat til den eksterne evalueringskomiteen, ekstern evalueringsrapport)
Eventuelt	

Ph.d.-utdanningsmeldingen

2024

Forsknings- og innovasjonsavdelingen

UNIVERSITETET I BERGEN

Innhold

Viktige aktiviteter og resultat	3
Innledning.....	4
Nøkkeltall.....	4
Nye avtaler.....	4
Avlagte doktorgrader.....	5
Gjennomføring ved UiB	5
Avbrutte avtaler, mindre omarbeiding og underkjenninger.....	6
Analyse av fem årskull	6
Ph.d.-publisering.....	7
Strategiske vurderinger rundt ansettelse, opptak og kandidatenes bidrag til forskningen.....	9
Andre aktiviteter og trekk i den faglige utviklingen	9
Systematisk kvalitetsarbeid	10
Fremdriftsrapportering.....	10
Midtveiseevaluering	11
Medarbeider- og oppfølgingssamtaler.....	11
Kvalitetssikring av opplæringsdelen	11
Ph.d.-programevaluering.....	12
Kandidatundersøkelsen 2024	12
Dialogmøter.....	14
Veilederopplæring	14
Utvidet ph.d.-koordinatorforum.....	15
Endring av doktorgradsforskriftene.....	15

Viktige aktiviteter og resultat

Ph.d.-utdanningsmeldingen viser at det arbeides systematisk med å videreutvikle ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen (UiB) og styrke gjennomføringen. Dette arbeidet har gitt flere positive resultater de siste årene, men her er fremdeles rom for forbedringer.

I sine meldinger trekker fakultetene frem fremdriftsrapportering og medarbeider- og oppfølgingssamtaler som gode elementer i kvalitetssystemet for ph.d.-utdanning for å følge opp kandidatene. Flere fakultet skriver at de har fått på plass mer detaljerte rutiner for midtveisevaluering, slik at dette tiltaket oppleves mer likt for kandidatene på tvers av grunnenhetene. Videre har opplæringsdelen fått større oppmerksomhet hos fakultetene de siste årene. Kravene til evaluering av emner og rammer for opplæringsdelen har blitt mer omfattende og presise, for å øke kvaliteten. Det arbeides godt med å tilby kandidatene flere og bedre emner.

Blant andre tiltak som ikke inngår i kvalitetssystem for ph.d.-utdanning, men som like fullt er en del av fakultetenes arbeid med å forbedre kvalitet og gjennomføring, nevnes forskerskoletilknytning, aktiv deltakelse i forskergrupper, sluttseminar, skriveworkshops, oppstartsmøter og faste rutiner for *onboarding*.

Ting kan tyde på at flere av kandidatene som hadde oppstart like før koronapandemien, har blitt forsinket underveis og levert først i 2024. Etter at disputastallet var lavt i 2023, er det oppe på et normalnivå med 229 disputaser i 2024.

For denne utgaven av ph.d.-utdanningsmeldingen har vi gjort en analyse av fem årskull 8 til 12 år tilbake i tid. Tallene viser at over 80 prosent fullfører utdanningen frem til oppnådd ph.d.-grad. Noen fakultet har en relativt høy andel som fremdeles er aktive. Selv så mange år etter oppstart er det flere i denne gruppen som leverer, takket være den store innsatsen til kandidaten og gjerne en veileder.

Ph.d.-kandidatene bidrar betydelig til UiB sin publisering, og 29 prosent av publikasjonene hadde i 2024 en eller flere ph.d.-kandidater som hoved- eller medforfatter. Av publikasjonene med ph.d.-forfatter, var 27 prosent på nivå 2 i 2024. Andelen åpne tidsskriftpublikasjoner er høy for publikasjoner med en ph.d.-forfatter, med en andel på 90 prosent i 2024. Den samlede trenden for åpne publiseringer er tydelig stigende over tid, der ph.d.-forfatterne alltid ligger noe høyere enn de publikasjoner der ph.d.-kandidater ikke har bidratt.

Fakultetene skriver i sine meldinger at ph.d.-kandidatene bidrar betydelig til nyskapende forskning, og at de er aktive bidragsytere til forskningsmiljøene ved fakultet og institutt. Det gjøres grundige strategiske vurderinger ved rekruttering basert på grunnenhetenes forskningsstrategi, forskningsportefølje og det som fremkommer i utlysninger fra aktuelle eksterne finansieringskilder. Flere fakultet fremholder at kandidater som er tatt opp i programmet, men ansatt av aktører i privat eller offentlig virksomhet, er viktige for samfunnskontakten til forskningsmiljøene.

Innledning

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2024 er basert på nøkkeltall for 2024, samt instituttene og fakultetenes meldinger, og oppsummerer aktivitetene i ph.d.-utdanningen ved UiB i 2024 og inn i vårsemesteret 2025. Ph.d.-utdanningsmeldingen danner et viktig grunnlag for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB.

Nøkkeltall

Våren 2024 var det 1524 ph.d.-kandidater ved UiB. Av kandidatene er det 65 prosent som har eller har hatt UiB som arbeidsgiver under ph.d.-stipendiatperioden sin. Disse var ansatt ved UiBs syv fakultet og Universitetsmuseet. Av kandidatene som var ansatt ved UiB, var 72 prosent finansiert over UiBs grunnbevilgning. I kandidatgruppen som helhet hadde 41 prosent utenlandsk statsborgerskap og 56 prosent var kvinner. UiBs ph.d.-kandidater er tatt opp i et av de syv fakultetsvise ph.d.-programmene, deriblant et program i kunstnerisk utviklingsarbeid (KU). Øvrige nøkkeltall for 2024 presenteres i *Tabell 1*.

Tabell 1 Nøkkeltall for ph.d.-utdanningen for 2024 per fakultet. Dersom ikke annet er oppgitt er tallene hentet fra rapporter i [Tableau](#), fra 29.05.2025, basert på registrering i studiedatabasen FS.

Tall for avbrutte avtaler, mindre omarbeidinger og underkjenninger oppgis på institusjonsnivå av personvern hensyn.

Tallene i parentes er gjennomsnitt for perioden 2021-23.

	HF	JUR	MED	PSYK	SV	KMD ¹	NT	Totalt
Antall kandidater ²	131 (130)	45 (50)	562 (572)	128 (125)	148 (147)	39 (39)	471 (479)	1524 (1542)
Nye avtaler	20 (19)	3 (7)	100 (97)	15 (23)	25 (26)	10 (6)	69 (73)	242 (252)
Avlagte doktorgrader	18 (15)	6 (4)	88 (91)	16 (19)	19 (22)	5 (5)	77 (70)	229 (227)
Gjennomføring 6 år (%)	47 (44)	50 (50)	69 (70)	60 (66)	64 (68)	88 (-) ³	72 (77)	67 (70)
Avbrutte avtaler								50 (59)
Mindre omarbeidinger ⁴								21 (18)
Underkjenninger ⁵								4 (3)

Nye avtaler

Det ble tatt opp 242 nye ph.d.-kandidater (nye avtaler) i 2024, noe som er ti kandidater mindre enn gjennomsnittet de tre foregående årene. De fleste fakulteter har i rapporteringsåret klart å holde oppe antall nye kandidater, og KMD har endatil økt mye sett i lys av sin størrelse. Til tross for den lille nedgangen for UiB som helhet, må trenden sies å være relativt stabil. Grunnet etterregistrering ved fakultetene, kan 2024-tallene stige ytterligere utover året. Den relative stabiliteten kan nok tilskrives at UiB fremdeles ønsker å ha en stabilitet i antallet stipendiater finansiert fra departementet, til tross for at departementet har fjernet måltallet i sin forventning til institusjonene. UiB har også lyktes med å opprettholde antallet kandidater med ekstern finansiering og tiltrekke seg de med ekstern arbeidsgiver. JUR og PSYK har på sin side svakere opptakstall i 2024. PSYK skriver at den krevende

¹ Inkluderer kandidater som er tatt i ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid og kandidater tilknyttet Griegakademiet som er tatt opp i HF sitt konvensjonelle ph.d.-program.

² Tall fra våren 2024.

³ Ph.d.-programmet i kunstnerisk utviklingsarbeid ble først opprettet i 2018.

⁴ FS-rapport Avhandlingsvurdering 936.001, fra dato for komiteens innstilling

⁵ FS-rapport Avhandlingsvurdering 936.001, fra dato for vedtak

Økonomiske situasjonen ved fakultetet og departementets avvikling av insentivmidlene knyttet til prosjekttilslag, gjør at fakultetet inntil videre (pr. 11.04.2025) har satt enkelte søknader om eksternfinansierte prosjekter på pause. Dette gjelder først og fremst de finansieringsordningene som fakultetet erfarer ikke gir en god nok inndekning av indirekte kostnader. Dette kan forklare noe av nedgangen ved det fakultetet. Selv om NT ikke har en stor nedgang i nye kandidater, er det noen av deres institutt som påpeker at kutt hos Forskningsrådet, samt manglende oppjustering av prosjektrammer gjennom mange år, har ført til utfordringer med å få finansiert stipendiatstillinger. Noe av nedgangen skyldes at det blir lagt inn forskere og postdoktorer, fremfor ph.d.-stipendiater, ved søknader om eksterne forskningsmidler.

Avlagte doktorgrader

Antall avlagte doktorgrader er 229, noe som må sies å være et normalt nivå etter å ha vært nede på 215 i 2023 (gjennomsnittet for årene 2018 til 2022 var 232). For HF, JUR og NT var 2024 et godt disputas-år i forhold til 2023 og gjennomsnittet for årene 2021 – 23. JUR skriver i sin melding at gode disputas-tall kan henge sammen med at det har vært et etterslep etter pandemien, som løst i 2024. Det ble ellers avlagt 3 dr.philos.-grader, noe som er i tråd med gjennomsnittet de siste årene for denne doktorgraden som er uten organisert opplæring og veiledning.

Gjennomføring ved UiB

I 2024 var andelen kandidater ved UiB som fullførte ph.d.-utdanningen innen seks år, også kalt seksårs målet, på 67 prosent. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet de tre foregående årene. Gjennomsnittet for seksårs målet for alle statlige institusjoner har også gått ned, og ligger på 64 prosent for 2024. Det er grunn til å tro at nedgangen på denne parameteren henger sammen med korona-pandemien, noe NT og MED påpeker i sine meldinger. Seksårs målet for 2024 tar utgangspunkt i kandidater som startet sin ph.d.-utdanning i 2018. Sannsynligvis har en større andel av dette kullet opplevd utfordringer i ph.d.-forskningen sin grunnet pandemien, og ikke rukket å disputere innen utgangen av 2024⁶. MED poengterer at det etter koronapandemien har vært økende sykefravær i samfunnet generelt, også blant kandidatene. Koronapandemien til tross, seksårs målet varierer til dels mye mellom fakultetene. Alle fakultetene skriver i sine meldinger at de jobber systematisk for å bedre gjennomføringen og andelen som fullfører. I den forbindelse skriver MED at de har oppmerksomhet mot hvem som bør være ph.d.-veileder og antall veiledere i veilederteamet, for å sikre kvalitet og unngå ansvarspulverisering. SV trekker frem instituttens innsats på feltet, der man blant annet er opptatt av en stor variasjon av samlinger for kandidatene, som doktorgradsforum, *shut-up-and-write*-sesjoner og «kappeseminar». Både SV og MED nevner mestringsteknikk og opplæring i ledelse av eget prosjekt som viktige tiltak for å bedre gjennomføringen. SV skriver ellers at det er utfordringer knyttet til oppfølging av kandidater med eksternt arbeidssted, da de ofte har svakere tilknytning til fagmiljøene ved UiB. JUR har gjort endringer i strukturen for opplæringsdelen og tatt grep for at forskergruppene skal sørge for en tettere oppfølging av kandidatene. For PSYK er inntrykket at ph.d.-

⁶ Seksårs målet er et bruttomål, og det tar derfor ikke hensyn til eventuelle permisjoner og annet karrierefremmende arbeid (pliktarbeid). Ved PSYK og MED har flere kandidater lange planlagte ph.d.-løp som kombinerer ph.d.-utdanning, spesialisering og praksis.

kandidatenes sterke tilknytning til forskerskolene har vært en viktig del av oppskriften for god gjennomføring. KMD har satset hardt på veilederopplæring og formalisert krav om at 10 % av veiledningsressursen skal settes av til obligatorisk opplæring. HF skriver at det er sammensatte grunner til at kandidatene blir forsinket, og at fakultetet vil prioritere tiltak som forhindrer at forsinkelse leder til frafall. I NT sin melding skriver man at «ph.d.-gjennomføring, oppfølging og måltallsoppnåelse» er et eget punkt på fakultetets risikokart for 2024-25, og har blitt tatt opp gjentatte ganger i ledermøter og fakultetsstyret.

Avbrutte avtaler, mindre omarbeiding og underkjenninger

I 2024 var det totalt 50 avbrutte avtaler, som er litt lavere enn gjennomsnittet for de tre foregående årene. Avbrutte avtaler er både personer som av ulike grunner avslutter ph.d.-utdanningen før finansieringsperioden går ut, samt personer som ikke har fullført i løpet av finansieringsperioden og som blir skrevet ut av programmet grunnet utilstrekkelig progresjon. Om tiltak mot frafall skriver NT at instituttene har gode rutiner for å følge opp kandidater og deres veiledere når kandidaten er på overtid. Flere fakultet understreker at det ikke er uvanlig at kandidater som er lenge på overtid, leverer avhandling til slutt. NT fremholder at når man først velger å gå for en avslutning av ph.d.-utdanningen, skjer dette etter grundig vurdering og i dialog med kandidat og veileder. MED har en maksimal varighet på avtaleperiode på to år etter at finansieringsperioden er utløpt. De har tilfeller der avhandlingen likevel blir levert og forsvart, flere år etter at kandidaten ble skrevet ut av ph.d.-programmet. Ph.d.-forskriftene åpner for en slik praksis.

I 2024 var det 21 kandidater som fikk anbefaling om å gjøre mindre omarbeidinger av avhandlingen før endelig innstilling. Dette tallet er litt høyere enn gjennomsnittet for de tre foregående årene.

Etter innføringen av ordningen med mindre omarbeiding i 2019, har underkjenningene gått drastisk ned. For UiB som helhet var det fire underkjenninger i 2024. Én av disse var en andre gangs underkjenning, som gjør at kandidaten ikke kan levere inn avhandlingen på nytt. De lave underkjenningstallene kan tyde på at ordningen med mindre omarbeiding fungerer. De avhandlingene som tidligere gikk til underkjenning, men som var i grenselandet for å bli godkjent, havner nå i kategorien mindre omarbeiding. SV fremholder at tilbud om sluttseminar har hatt god effekt på å heve kvaliteten på flere avhandlinger blant kandidater som er i de siste fasene av ph.d.-løpet.

Analyse av fem årskull

Til denne utgaven av ph.d.-utdanningsmeldingen har vi produsert statistikk som viser hvordan det gikk med fem årskull, med oppstart 8 til 12 år tilbake i tid (*Tabell 2*). Denne tabellen må ses på som et supplement til nøkkeltallene i *Tabell 1*. Det at vi i *Tabell 2* har gått såpass langt tilbake i tid, gir oss informasjon om hvordan det til slutt endte for størsteparten i denne gruppen, med ph.d.-grad eller som en avbrutt ph.d.-utdanning uten gradsoppnåelse. Når vi har tatt utgangspunkt i fem årskull, får vi en større gruppe og dermed bedre representativitet.

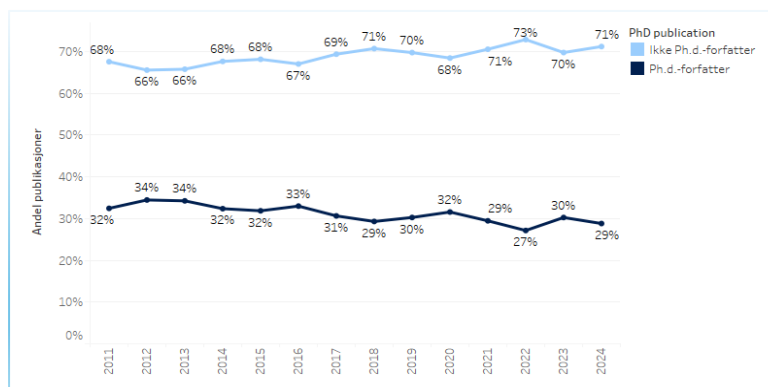
Tabell 2 En analyse av fem årskull, 8 til 12 år tilbake i tid. KMD er ikke med, ettersom deres ph.d.-program først ble etablert i 2018. 18.11.2024 ble det hentet ut tall for de som er tatt opp i perioden fra 01.01.2012 til 31.12.2016. FS-rapport 944.001

	HF	JUR	MED	PSYK	SV	NT	Total
Nye kandidater i perioden	110	40	572	103	121	434	1380
Disputert (i % av totalen)	82 (75%)	23 (58%)	480 (84%)	85 (83%)	93 (77%)	350 (81%)	1113 (81%)
Avbrutt (i % av totalen)	25 (23%)	10 (25%)	79 (14%)	9 (9%)	24 (20%)	72 (17%)	219 (16%)
Aktive (i % av totalen)	3 (3%)	7 (18%)	13 (2%)	9 (9%)	4 (3%)	12 (3%)	48 (3%)

Fakultetene har i sine meldinger kommentert analysen av fem årskull. NT skriver at siden november 2024 har én disputert og tre blitt skrevet ut. De resterende kandidatene følges opp med en plan frem mot fullføring. MED skriver at blant de 14 prosent som i tabellen står oppført som «avbrutt», kan det være kandidater som likevel leverer og disputerer på et senere tidspunkt. Dette åpnes opp for dette i ph.d.-forskriftene. JUR bemerker at de fem årskullene som blir analysert, er 8 til 12 år tilbake i tid. Fakultetet fremholder at de har gjort store grep de siste årene for å forbedre gjennomføringsstatistikken på ph.d.-feltet, og at disse ennå ikke synes i statistikken. Dette er en erfaring som JUR sikkert deler med de fleste andre fakultet, at nye tiltak har liten effekt overfor kandidater som er tatt opp for mange år siden og som arbeider med avhandlingen ved siden av full jobb. PSYK er det fakultetet som har lavest andel avbrutte ph.d.-utdanningsløp, men som også har en høy andel kandidater som fremdeles er aktive. Fakultetet poengterer at hvis de hadde skrevet flere lengeværende kandidater ut av programmet, ville også flere endt opp som avbrutte. HF og JUR er også opptatt av at en god andel av de lengeværende kandidatene faktisk leverer avhandling til slutt. For øvrig understreker flere fakultet at de ikke er fornøyd med statistikken som fremkommer under seksårsålet og i analysen av de eldre kullene, og at de sammen med grunnenhetene fortsatt vil jobbe for å sikre god gjennomføring av de tiltakene som allerede finnes.

Ph.d.-publisering

Ph.d.-kandidatene bidrar betydelig til UiB sin publisering⁷. I 2024 hadde 29 prosent av publikasjonene ved UiB en eller flere ph.d.-kandidater som hoved- eller medforfatter (Figur 1). Dette er en andel som er i tråd med gjennomsnittet de fem foregående årene. Hvis vi sammenligner med årene 2011 til 2016, er andelen svakt synkende. Dette henger nok sammen med relativt høye disputastall i disse årene, deriblant en UiB-rekord med 265 disputaser i 2013. Det er grunn til å anta at det er en direkte sammenheng mellom antall oppnådde doktorgrader og antall publikasjoner.

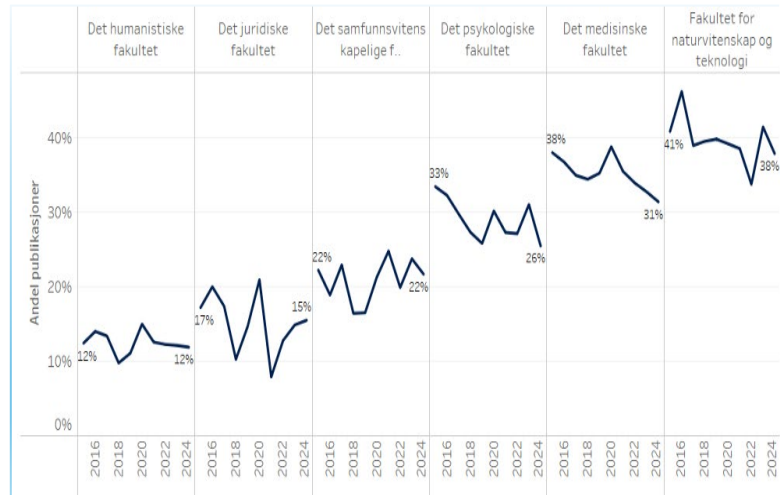
Figur 1 Andel UiB-publikasjoner med og uten en ph.d.-forfatter. Kilde: Universitetsbiblioteket

⁷ Statistikken er basert på publikasjoner registrert i Cristin og personer som er registrert som ph.d.-kandidat i FS. Siden mye av publiseringsvirksomheten skjer helt i slutten og i etterkant av ph.d.-perioden, følges ph.d.-kandidatene en tid etter disputas for å få et fullstendig bilde. «Ph.d.-publisering» er publikasjoner som er publisert av en forfatter mellom start-år og to år etter slutt-år av ph.d.-perioden.

MED trekker frem i sin ph.d.-utdanningsmelding det imponerende antallet artikler som kandidatene står bak, med et gjennomsnitt på 4,3 vitenskapelige publikasjoner i løpet av ph.d.-perioden.

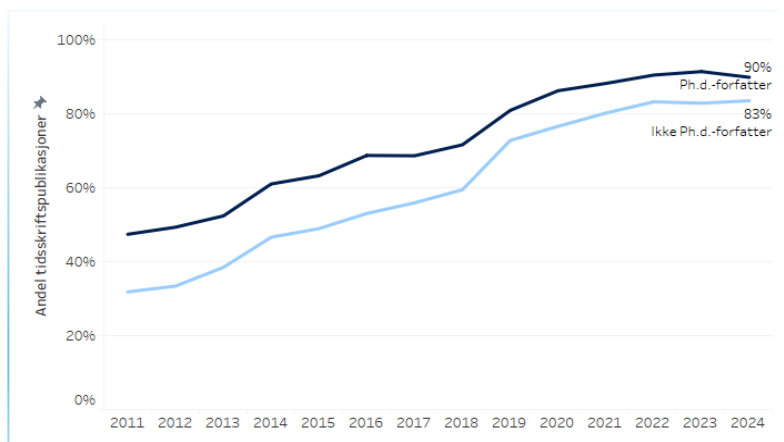
Andelen publikasjoner med ph.d.-forfatter (dvs. med en eller flere ph.d.-kandidat som hoved- eller medforfatter) varierer betydelig mellom fakultetene, som vist i Figur 2. NT har den høyeste andelen med 38 prosent i 2024, mens HF er nede på 12 prosent. Variasjonen fakultetene imellom henger nok sammen med kultur for samforfatterskap og hvorvidt det er vanlig å skrive monografi eller

artikkelbasert avhandling. Merk at det spesielt for JUR er få kandidater som danner grunnlaget for statistikken, så trenden her bør tolkes med forsiktighet. Man kan ellers se at andelen publikasjoner med ph.d.-forfatter går ned for de fleste fakultetet fra 2023 til 2024. Dette kan henge sammen med at disputastallet var lavt for 2023, og at den totale publiseringsaktiviteten for kandidatene er tilsvarende noe lavere i tiden etter oppnådd ph.d.-grad.

Figur 2 Andel UiB publikasjoner med en ph.d.-forfatter per fakultet. Kilde: Universitetsbiblioteket

Av publikasjonene med ph.d.-forfatter, var 27 prosent på nivå 2⁸ i 2024. Publikasjoner uten ph.d.-forfatter hadde en nivå-2-andel på 29 prosent. Andelen åpne tidsskriftpublikasjoner er høy for publikasjoner med en ph.d.-forfatter (Figur 3), med en andel på 90 prosent i 2024. For publikasjoner uten ph.d.-forfatter var andelen 83 prosent. Den samlede trenden for åpne publiseringsaktiviteter er tydelig stigende over tid, der ph.d.-forfatterne alltid ligger et hakk over publikasjoner der ph.d.-kandidater ikke har bidratt.

Figur 3 Andel tidsskriftpublikasjoner med og uten ph.d.-forfattere som er åpent tilgjengelige. Kilde: Universitetsbiblioteket

⁸ Kanalregisteret presenterer en oversikt over vitenskapelige publiseringskanaler (tidsskrifter, serier og forlag), der nivå 1 og 2 er godkjente publiseringskanaler. Nivå 2 er det høyeste nivået og omfatter de ledende kanalene i et fagområde (HK-dir om [tidsskrifter og publiseringskanaler](#)).

Strategiske vurderinger rundt ansettelse, opptak og kandidatenes bidrag til forskningen

Forskningen som gjøres av ph.d.-kandidatene er viktig for UiBs samlede forskningsinnsats. Alle fakultetene skriver i sine meldinger at ph.d.-kandidatene bidrar betydelig til nyskapende forskning, og at de er aktive bidragsyttere til forskningsmiljøene ved fakultet og institutt. Det gjøres grundige strategiske vurderinger ved rekruttering basert på grunnenhetenes forskningsstrategi, forskningsportefølje og det som fremkommer i utlysninger fra aktuelle eksterne finansieringskilder. Ved PSYK støtter fakultetet større strategiske forskningssatsinger og søknader om ekstern finansiering fra godt finansierte kilder, med øremerkede stipendiatstillinger. Forskerlinjestudenter er viktig for rekruttering av unge dyktige kandidater til ph.d.-utdanningen, fremholder MED i sin melding. SV er bekymret for at den stramme økonomiske situasjonen på fakultetet kan skape utfordringer når det gjelder tildeling av nye stipendiatstillinger over grunnbevilgningen de neste årene. Fakultetet er således i gang med å kartlegge andre ordninger som kan bidra med rekrutteringen av nye ph.d.-kandidater.

De fleste fakultet understreker videre viktigheten av at nye kandidater raskt blir innlemmet i en aktiv forskningsgruppe. Ifølge HF sin melding er forskningsinnsatsen til ph.d.-kandidatene særlig viktig for fakultetets små fagmiljøer, hvor en ekstra forsker i en periode kan være avgjørende for aktivitetsnivået. PSYK skriver at samarbeidsavtaler om nærings-ph.d. og offentlig-sektor-ph.d. er viktige for samfunnskontakten til fakultetet. NT fremholder at flere kandidater er ansatt av aktører i privat eller offentlig virksomhet, eller i instituttsektoren. Det nære samarbeidet med disse partnerne bidrar i stor grad til nyskapende forskning.

I 2024 mottok JUR sin første artikkelbaserte avhandling til bedømmelse. Arbeidet fikk svært god vurdering og det er nå flere kandidater som arbeider med artikkelbaserte avhandlinger ved fakultetet. Innenfor ph.d.-programmet i kunstnerisk utviklingsarbeid avslutter man ikke med en avhandling, men med et kunstnerisk resultat, som typisk kan være en konsert eller en utstilling. I dette programmet ser det ut til å være en økende grad av prosjekter i skjæringspunktet mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning. KMD fremholder at dette ikke et problem for den enkelte kandidat, men man må likevel være oppmerksomme på utviklingen så man ikke får en utilsiktet dreining mot prosjekter som nærmer seg tradisjonelle vitenskapelige standarder, på bekostning av de kunstfaglige.

Andre aktiviteter og trekk i den faglige utviklingen

Ved JUR startet man i 2024 et arbeid for å styrke tilgjengelighet og interesse for avhandlingene som blir godkjente for disputas. Av flere ting, vurderes det om prøveforelesningstema kan foreslås av fakultetet og ikke bedømmelseskomiteen. Det vurderes også å flytte prøveforelesningen til et tidligere tidspunkt enn disputas og på denne måten nå ut til flere.

MED har i 2024 på nytt fått godkjent det europeiske kvalitetsstempellet *Orpheus Label* innen ph.d.-utdanning i medisin- og helsefag. Godkjenningen viser at programmet oppfyller høye standarder innen en rekke viktige områder for ph.d.-utdanningen, som forskningsmiljø, resultater, veiledning og avhandling.

Avhandlinger har i alle år hatt et krav knyttet til seg om lagring hos Nasjonalbiblioteket (NB). For de relativt nye ph.d.-utdanningene i kunstnerisk utviklingsarbeid har det oppstått utfordringer med lagring av det kunstneriske resultatet, skriver KMD.

Systematisk kvalitetsarbeid

Det systematiske kvalitetsarbeidet på ph.d.-nivå er beskrevet i [Kvalitetssystem for ph.d.-utdanning](#), og består av elementer som gjennomføres ved institutt, fakultet og sentralt. Kvalitetsarbeidet kan fremstilles som en kontinuerlig prosess, der prosessene *planlegge, utføre, evaluere* og *videreutvikle* gjentas innenfor alle aktiviteter på alle nivå. Svikt i kvalitet skal fanges opp og møtes med systematisk oppfølging og dokumentasjon av iverksatte tiltak. Erfaringer fra vellykket kvalitetsarbeid skal deles og brukes til videreutvikling. Ph.d.-kandidater skal involveres i alle faser av kvalitetsarbeidet.

Mesteparten av det systematiske kvalitetsarbeidet gjennomføres på fakultet og institutt. Dette inkluderer blant annet oppfølging av ph.d.-kandidatene gjennom fremdriftsrapportering, midtveiseevaluering og medarbeider- og oppfølgingssamtaler, tiltak som alle er viktige elementer i UiB sitt [kvalitetssystem for ph.d.-utdanning](#). Fakultetene og instituttene har videre ansvar for kvalitetssikring av opplæringsdelen og ph.d.-programmene gjennom seksårlige programevalueringer. Flere av fakultetene skriver at de har andre faste tiltak som ikke står i kvalitetssystemet. *Onboarding*, som inkluderer forventningsavklaring med veiledere, ledere og administrasjon, virker å være en del av den grunnleggende mottakelsen for ph.d.-stipendiater. Sluttseminar nevnes også som en ordning der kandidatene kan få en gjennomgang av avhandlingen før innlevering, ut over den tilbakemeldingen som gis under veiledning.

Fremdriftsrapportering

Fremdriftsrapportene sendes ut som en web-basert spørreundersøkelse fra FIA hver høst til alle kandidater og deres hovedveiledere. Forhåndsdefinerte personer på fakultet og i grunnenheter får tilgang til besvarelsene etter at undersøkelsesperioden er avsluttet.

Fakultetene anser fremdriftsrapportene som et godt verktøy og bruker dem aktivt i oppfølgingen av den enkelte kandidat. Rutinene for gjennomgang varierer mellom fakultetene, men grunnenhetene har stort sett alltid en viktig rolle. Ofte er det instituttleder eller instituttets ph.d.-utdanningsleder som har ansvar for å gjennomgå rapportene. Fremdriftsrapportene brukes ofte som grunnlag for medarbeider- eller oppfølgingssamtale. SV melder at fremdriftsrapporteringen fungerer som et sjekkpunkt om det er behov for å utvide studieretten eller starte en prosess med utskrivning av kandidater på overtid. Fra HF bemerkes det at fremdriftsrapportene gir en generell oversikt, men at de ikke nødvendigvis egner seg til å fange opp forsinkelser i ph.d.-prosjektene når de oppstår. Fakultetet vil vurdere ytterligere tiltak for å fange opp forsinkelser på et tidlig stadium.

Svarprosenten for undersøkelsen i 2024 var særdeles god, med 92 prosent for kandidater og 95 prosent for veiledere.

Midtveisevaluering

Det er fastsatt i UiB sine ph.d.-forskrifter at hver kandidat skal gjennomføre en midtveisevaluering. Utover dette er det vide rammer for hvordan fakultetene og grunnenhetene gjennomfører dette tiltaket. Flere av fakultetene understreker at det de seneste årene har blitt vedtatt strengere retningslinjer. Både JUR, NT og HF understreker viktigheten av tidspunktet for gjennomføring, der sistnevnte fakultet skriver at midtveisevaluering skal finne sted midtveis i det opprinnelige planlagte løpet, uavhengig av hvor langt kandidaten har kommet i arbeidet med avhandlingen. NT skriver at presentasjonen knyttet til midtveisevaluering er åpen og fungerer som en møteplass for fagmiljøet, samt læringsarena for studenter og andre kandidater. Flere fakultet skriver at en midtveisevaluering som indikerer for dårlig fremdrift, skal følges opp med konkrete tiltak.

Medarbeider- og oppfølgingssamtaler

I medarbeiderhåndboken til UiB står det alle ansatte, inkludert ph.d.-stipendiater, skal ha medarbeidersamtale. Ved de fleste fakultet er dette ansvaret delegert til grunnenheten. JUR skriver at de har gjennomført medarbeidersamtale med samtlige (24) stipendiater. Nesten alle fakultet fremholder at det er langt mer ressurskrevende å tilby en samtale mellom leder ved enheten og eksternt ansatte kandidater, i denne sammenhengen kalt oppfølgingssamtale. Og hvis de får et slikt tilbud, er det mange eksterne kandidater som takker nei. MED skriver i sin melding at de anerkjenner instituttens bestrebelser for å få gjennomført medarbeidersamtaler for alle egne, og tilbudt oppfølgingssamtaler for alle eksterne kandidater. Utdringene med å få gjennomført medarbeidersamtale og oppfølgingssamtale vises igjen i statistikken fra kandidatundersøkelsen (se under).

Kvalitetssikring av opplæringsdelen

Fakultetenes ph.d.-utdanningsmeldinger gir absolutt inntrykk av at opplæringsdelen er noe som har større oppmerksomhet nå enn for noen år siden. Kravene til evaluering av enkeltemner, rammer og emneportefølje har blitt strammet til, men det tas også andre initiativ for å bedre den delen av ph.d.-utdanning som består av emner, dvs. det som ikke er arbeidet med avhandlingen. PSYK nevner at programstyret i 2024 har hatt en grundig gjennomgang av to obligatoriske emner for å kunne utnytte ressursene bedre, oppdatere det faglige innholdet og jevne ut belastningen på kandidatene. Ved NT har man i 2024 hatt en revisjon av retningslinjer for opprettelse og administrasjon av ph.d.-versjon av masteremner. Som følge av en tidligere evaluering, har JUR innført to nye emner i 2024. HF har også utlyst midler til instituttene for å få opprettet flere ph.d.-emner, og planlegger en periodisk emneevaluering for alle emner i 2025. MED fremholder at de som medlem av det nordiske NorDoc-samarbeidet for medisinske fakultet, kan gi kandidatene tilgang til flere relevante kurs, og at de i tillegg bidrar til emner i NorDoc sin database. Flere av instituttene på SV-fakultetet peker på økende press på undervisningsressurser og mangel på finansiering som grunner til at man ikke har klart å avholde flere kurs. Fakultetene har fått gjennomført eller skal få gjennomført en eksternt evaluering av ph.d.-programmet som helhet (se under). Funnene om opplæringsdelen som fremkommer i disse rapportene blir naturlig innarbeidet i videreutviklingen av emner og rammene for opplæringsdelen.

Ph.d.-programevaluering

De syv ph.d.-programmene ved UiB ble opprettet i årene 2018 og 2019. Etter en oppstartsperiode ble det besluttet at alle programmene skulle ha en helhetlig evaluering innen 2025, den første i sitt slag for de fleste fakultet. Programevalueringene skal i hovedsak gjennomføres av en ekstern komité. Fakultetet kan på forhånd gjennomføre en egevaluering som blant annet skal svare på om programmet oppfyller forutsetningene i Studiekvalitet- og Studietilsynsforskriftene. Ifølge kvalitetssystemet for ph.d.-utdanning skal programevaluering gjentas hvert sjette år.

MED hadde programevaluering i 2022 og JUR hadde det samme i 2023, og fakultetene har i tiden etterpå arbeidet med oppfølging av funnene i evalueringsrapporten.

HF gjennomførte sin programevaluering i 2024. Den overordnede kvaliteten i ph.d.-programmet fikk gode tilbakemeldinger, og den eksterne komiteen konkluderte med at HF sitt ph.d.-program tilfredsstiller kravene til gjeldende retningslinjer. Organisering og rutiner legger til rette for at kandidatene skal nå programmets læringsmål. Evalueringen avdekket likevel en del utfordringer som vil være styrende for fakultets kvalitetsarbeid i tiden fremover. Dette er stort sett utfordringer som fakultetet er godt kjent med og som det allerede er jobbet med over lengre tid. KMD mottok på nyåret 2024 rapport for sitt ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid. I tråd med anbefalingene har KMD jobbet med revisjon av ph.d.-forskriften i kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) og programbeskrivelse for ph.d.-programmet i KU. Midler er blitt bevilget til et forum for ph.d.-kandidatene. Fakultetet har videre innført tiltak som kan hjelpe søkere i å skrive bedre søknader til ledige stipendiatstillinger innen KU. NT, SV og PSYK forventer alle å motta evalueringsrapport fra de respektive komiteer medio 2025.

Kandidatundersøkelsen 2024

Ph.d.-kandidatundersøkelsen sendes til alle som fullfører en ph.d.-grad ved UiB. Undersøkelsen gir kandidatene mulighet til å vurdere ph.d.-programmet og dets ulike elementer etter fullført grad.

Kandidatundersøkelsen har eksistert siden 2016, men gjennomgikk en større endring i 2023. For mange spørsmål er det derfor vanskelig å sammenligne svarstatistikken fra årene før 2023.

Grunnlaget for denne undersøkelsen er de 203 ph.d.-kandidater som har disputert fra januar og ut november 2024⁹. Det er 39 prosent som har svart på hele undersøkelsen (N: 81) og 6 prosent (N: 12) har svart på deler av den. Alle fakultet er representert blant respondentene. Svarandelen er opp fra et bunnivå i 2023 (31 prosent), men et stykke unna en svarprosent mellom 45 og 50 prosent, som har vært normalen i tidligere år. Med en lav svarandel blir svarene mindre representative for gruppen som helhet.

⁹ Datainnsamlingen er basert på e-postadresser vi får i forbindelse med påmelding til promosjon. Siden januar-promosjonen ikke lenger inviterer de kandidatene som disputerer i desember året før, er det naturlig at datainnsamlingen avsluttes ved utgangen av november.

Generelt gir undersøkelsen et positivt bilde av ph.d.-utdanningen, men det er områder for forbedring. 73 prosent av respondentene oppgir å være fornøyde eller svært fornøyde med ph.d.-utdanningen. Dette er opp fra 65 prosent i 2023. På spørsmål om man vil anbefale andre å ta en ph.d.-utdanning, er det 56 prosent som har svart bekræftende på dette, som er samme resultat som for 2023-undersøkelsen, men noe lavere enn for de foregående årene, da tallene var 73 prosent for 2022 og 64 prosent for 2021.

Kandidatundersøkelsen har mange spørsmål om opplæringsdelen. Et av de spør om kandidaten hadde faglig utbytte av opplæringsdelen. I 2024 svarte 55 prosent at de hadde faglig utbytte i stor eller svært stor grad, mens dette tallet var 51 prosent i 2023. Tallene viser at UiB har litt å gå på når det gjelder graden av fornøydhet med opplæringsdelen, der man stort sett er middels fornøyd med emnene som gis. Likt som tidligere, er respondentene som tok emner ved forskerskoler noe mer fornøyd med emnene enn gjennomsnittlig for hele opplæringsdelen. I underkant av halvparten (48 prosent) har krysset av for at det var emner og opplæring man savnet. De fleste av disse kandidatene savnet emner innen metode.

Av respondentene oppgir 84 prosent å være fornøyde eller svært fornøyde med veiledningen de har fått. Det er 82 prosent som svarer at de har vært del av en forskningsgruppe gjennom ph.d.-utdanningen.

På spørsmål om de fikk tilbud om en årlig medarbeider- eller oppfølgingssamtale, var det 40,2 prosent som svarte at de var uenig eller svært uenig, noe som er en liten nedgang fra 42,6 prosent i 2023. Medarbeidersamtale er noe som skal gjennomføres for alle stipendiater ansatt ved UiB, mens oppfølgingssamtale er noe som skal tilbys kandidater som er eksternt ansatt. Spørsmålet om medarbeider- eller oppfølgingssamtale er ikke ment å måle hvorvidt enhetene har oppfylt kravet om gjennomført medarbeidersamtale for sine stipendiater. Svarene på dette spørsmålet skal gi en pekepinn på oppfølgingen som den samlede gruppen kandidater får fra ledelsen ved enheten de er tilknyttet i ph.d.-utdanningen.

I undersøkelsen ble det spurt om respondentene hadde opplevd konflikt i sin arbeidssituasjon. 27 prosent av respondentene svarte ja på dette spørsmålet. Blant respondentene som har opplevd konflikt, er det vanligst å oppleve konflikt med veileder (68 prosent) eller noen i fagmiljøet (41 prosent). Andelen som svarer at de har opplevd konflikt er tilsvarende for 2023. Andelen som svarer at de opplevde konflikt med veileder er noe høyere enn i 2023, da det gjaldt 63 prosent av de som opplevde konflikt. Den hyppigste grunnen til konflikt var faglig uenighet. 68 prosent svarte at konflikten ble løst, mens de resterende oppgir at den ikke ble løst eller ønsker ikke å svare. Undersøkelsen fanger ikke nødvendigvis opp hva respondentene legger i begrepet «konflikt», og det kan tenkes at dette kan inneha ulike nyanser og alvorlighetsgrader.

Gjennomsnittlig vurderer respondentene at de på følgende syv områder har oppnådd størst grad av kunnskaper, ferdigheter og kompetanse: metode, kritisk/analytisk tenkning, problemløsning, kommunikasjon, evnen til å jobbe selvstendig, fagkunnskap og akademisk skriving. Områder som ikke får så høy score, er innen kreativitet, ledelse og vitenskapsteori. De områder som rangeres høyt og de som rangeres lavt av kandidatene, er omtrent identisk med undersøkelsene i 2023.

I undersøkelsen har 74 prosent av respondentene planer for videre karriere i UH-sektoren, i instituttsektoren eller på universitetssykehus. Dette er en oppgang på rundt 10 prosentpoeng fra 2023-undersøkelsen. Spesielt er det flere som krysset av for planer om å jobbe i UH-sektoren etter

endte ph.d.-grad. Av kandidatene som ikke planlegger en karriere innen akademien (UH- eller instituttsektoren) oppgis usikre arbeidsforhold, lønnsbetingelser og publiserings- og finansieringspress som grunner til at en stilling innen disse sektorene er mindre attraktive.

Fakultetene fikk i mai 2025 tilsendt en rapport som viser svarfordeling for alle spørsmål i undersøkelsen. Fem av fakultetene fikk tilsendt rapporter for sine fakultet. For to av fakultetene (JUR og KMD) var det færre enn ti som hadde oppnådd ph.d.-graden i undersøkelsesperioden. Vi har ikke laget rapporter for disse fakultetene, grunnet risikoen for å kunne identifisere enkeltpersoner. Hvert tredje år lages det en samlerapport med et større datagrunnlag, noe som gir mulighet til å vise svarfordeling for alle fakultet.

Dialogmøter

Dialogmøter for ph.d.-utdanning mellom fakultetene og sentralnivået blir avholdt annethvert år. Møtene med fakultetene høsten 2024 tok utgangspunkt i ph.d.-utdanningsmeldingen for 2023, samt tall og utviklingstrekk for 2024. Flere av fakultetene tok opp utfordringer knyttet til rekruttering av nye ph.d.-kandidater. I mange fag er arbeidsmarkedet utenfor akademien svært godt, og man har problemer med å få ansatt stipendiater. Det kan fort ende opp med at man må lyse ut stipendiatstillinger i flere runder. Noen fakultet har tidligere finansiert stipendiatstillinger som har vært utenfor rammen av fakultetets stillingsmåltall. Grunnet dårligere økonomi er dette et tiltak det nå i stor grad er slutt på.

Under et av møtene ble det fremhevet at korona-pandemien så sent som i 2022 hadde store konsekvenser for forskningen, noe som sannsynligvis vil virke inn på gjennomføringen i et par år til. 2023-kullet er nok det første som ikke kjenner noe på virkningene av pandemien.

Et av fakultetene forteller at de har jobbet hardt for å få ned tilfellene av mindre omarbeiding, og at det ofte handler om svakheter i kappen. De har derfor satt inn en ekstra innsats i innføringskurset om at kappen skal bringe ny kunnskap om sammenhengen mellom arbeidene og ikke bare oppsummere artiklene hver for seg. Dette er et poeng som også blir understreket i veilederkursene.

Dialogmøtene opplevdes som nyttige, og fakultetene fikk anledning til å be universitetsledelsen og FIA om saker som skal følges opp. Man ble bedt om å se på om det kan gjøres en tydeligere grenseoppgang mellom underkjenning, mindre omarbeiding og merknader som kan bli gitt på disputas. Videre ble det fremhevet at fakultetene har måttet iverksette flere nye kvalitetssikringselementer de siste par årene. FIA bør vurdere om man sammen med fakultetene kan lage noen flere detaljerte retningslinjer, *best-practice*-eksempler og maler som er tilpasset ph.d.-utdanningen.

Veilederopplæring

Veilederopplæring er ikke en del av kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB. Tiltaket har like fullt vært aktuelt i den norske UH-sektoren og ved UiB de senere år. Basert på kandidatundersøkelsen for de som disputerte i 2024, oppgir 84 prosent å være fornøyd eller svært fornøyd med veiledningen de har fått. Alt kan selvsagt forbedres, og det er i denne erkjennelsen at fakultet,

institutt og forskerskoler har etablert konkrete kurs med opplæring i gjeldende regelverk til forum for veiledere der man kan utveksle erfaringer. De aller fleste fakultet rapporterer om at de har veiledersamlinger på fakultetsnivå med fast frekvens. KMD rapporterer om at deres opplæring er obligatorisk. Det skjer også mye kompetanseheving for veiledere i grunnenhetene og forskerskolene.

Utvidet ph.d.-koordinatorforum

Det er opprettet et utvidet ph.d.-koordinatorforum for alle som arbeider administrativt med ph.d.-utdanningen på institutt og fakultet. Forumet arrangeres av Forsknings- og innovasjonsavdelingen. I 2024 ble det avholdt et møte om plagiattkontroll, bruk og kontroll av KI-generert materiale, samt gjenbruk av materiale fra opplæringsdelen inn i avhandlingen eller ph.d.-resultatet. Til møtet var det invitert innledere fra Senter for vitenskapsteori, Studieavdelingen og Sekretariat for universitetsledelsen. Med en lav terskel for å stille spørsmål, er det grunn til å tro at de fleste møtedeltakerne fikk et godt utbytte av å delta. Fra FIA sin side fikk man gode innspill til arbeidet med endring av doktorgradsforskriftene.

Endring av doktorgradsforskriftene

Det ble i 2024 og 2025 gjennomført en intern revisjon av de tre doktorgradsforskriftene ved UiB. Endringene hadde sin bakgrunn i ny UH-lov som trådte i kraft 1. august 2024, som i stor grad dreier seg om endringer i reglene knyttet til reaksjonsformer ved fusk. De øvrige endringene var en følge av erfaringer man gjør seg gjennom bruk av forskriftene over tid. Mest fremtredende er endringen som gjelder gjenbruk, der det blir fremholdt at deler av arbeid fra en besvarelse i opplæringsdelen kan gjenbrukes i avhandlingen. Videre ble muligheten for å avslå søknader av eksportkontrollhensyn gjort mer tydelig. Det ble også vedtatt regler som forenkler hvordan mindre viktige endringer i forskriften kan vedtas, samt innført en forenkling av underskriftsrutiner knyttet til opptak. Endringene som ble vedtatt av universitetsstyret 13. februar 2025, gir gode vilkår for å sikre kvaliteten i ph.d.-utdanningen og for dr.philos.-ordningen.

Styre: Programstyret for ph.d.-programmet

Styresak: 20/25

Møtedato: 23.10.2025

Dato: 10.10.2025

Arkivsaksnr: 2024/8086

Oppretting av ph.d.-kurs ved Institutt for politikk og forvaltning- «One Ocean Field»

Bakgrunn

Institutt for politikk og forvaltning søker om godkjenning av det allerede gjennomførte ph.d.-kurset «One Ocean Field». Kurset ble avholdt sommeren 2025, og totalt 22 ph.d.-kandidater og 11 masterstudenter har deltatt. Faglig ansvarlige for emnet var Endre Tvinnereim og Kerim Nisancioglu (BCCR). Emnet har tidligere vært gjennomført ved NT-fakultetet, men ved overføringen til SV-fakultetet ble ikke de formelle prosedyrene for opprettelse fulgt.

Fakultetets vurdering

Kurset i seg selv er vurdert etter [fakultetets retningslinjer for ph.d.-kurs](#) og den oppfyller formelle krav til ph.d.-kurs innen nivå, omfang angitt i studiepoeng og vurderingsformer.

Fakultetet er i dialog med instituttet for å gjennomgå de interne prosedyrene for opprettelse, godkjenning og gjennomføring av emner, ettersom saken er ekstraordinær ved at emnet søkes godkjent i etterkant av gjennomføringen.

Vedtak:

Programstyret for ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet vedtar godkjennelse av ph.d.-kurset "One Ocean Field".

Frode Guribye
leder

Elina Troschenko
sekretær

Mal for emnebeskriving for ph.d.-emne ved Det samfunnsvitenskaplege fakultet

Tabell 1: Bakgrunnsinformasjon

Kategori	Tekst
Ansvarleg institutt	Politikk og forvaltning
Type kurs	Faglig teori
Emnekode	SDG913
Namn på instans som har godkjent beskrivinga	Martina Vukasovic (nåværende undervisningsleder, tidligere ansvarlig for ph.d. utdanning), Simon Neby (tidligere undervisningsleder)
Emnebeskrivinga vart justert (dersom aktuelt):	
Emnet vart sist evaluert* (dersom aktuelt):	
Neste planlagde evaluering (dersom aktuelt):	

*Alle emne skal evaluerast minimum kvart tredje år eller kvar tredje gong emnet gjennomførast (for emne som gjennomførast sjeldnare enn kvart år). For emne som i utgangspunktet berre skal haldast éin gong, avgjer fakultetet om emnet skal evaluerast, ref. Kvalitetssystem for ph.d.-utdanninga.

Tabell 2: Emnebeskriving

Kategori	Tekst
Course title	One Ocean Field Course - Climate Science, Policy and Human-Nature Connections
Objectives and content	Climate change is a major policy, scientific and technical challenge, requiring interdisciplinary approaches that cover topics related to energy, oceans, and governance. Hundreds of staff and students at UiB work on climate and energy-related issues, but the record in interdisciplinary climate teaching tends to be confined within individual faculties. This course will provide a common basic understanding of the main aspects of climate-related scholarship in a historical frame, and thus give course participants a valuable foundation for pursuing more specialized climate-related topics in their respective fields. It will also generate international academic networks for students and staff. Notably, the course will provide basic knowledge about each of the three thematic pillars of the Intergovernmental Panel on Climate Change: The physical science basis, impacts on humans and adaptation of societies to climate change, and policies and measures to reduce emissions. The course will provide students with basic knowledge of cross-disciplinary climate-related topics and scientific traditions, with skills to address their research needs, and with personal experiences and networks to facilitate their further professional development.
Learning Outcomes	<p><i>Knowledge</i></p> <p>Upon completion of the course, a student should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrate different knowledge systems to inform and solve research questions. • Identify and explain sustainability scientific concepts, frameworks and assessments that connect humans and our ocean. • Describe the principal developments in the history of climate science, with an emphasis on ocean research. • Discuss major international and national climate change mitigation policies at international, national and local levels. • Explain oceanographic and meteorological concepts related to global wind systems and ocean currents.

	<p>Skills</p> <p>Upon completion of the course, a student should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Access and present emission and temperature projections from energy-economy-climate models. • Employ sustainability concepts in research. • Design and present studies using qualitative and quantitative methods. • Perform basic meteorological and oceanographic field observations. • Retrieve and calibrate key climate data. <p>General competences</p> <p>Upon completion of the course, a student should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyze current scientific knowledge and identify research needs. • Accommodate diverse values, worldviews, and cultural backgrounds. • Collaborate across disciplinary boundaries. • Critically evaluate different types of arguments in societal debates. • Compose scientifically valid arguments in societal debates. • Analyze uncertainty and its role in science and decision-making. • Evaluate current political processes related to climate change and the oceans.
ECTS Credits	10
Level of Study	PhD (and Master)
Teaching language	English
Semester of Instruction	Spring and Summer 2025
Place of Instruction	Statsraad Lehmkuhl sailing ship
Required previous knowledge	None

Recommended previous knowledge	Completion of SDG213 or similar course on the climate system, climate action, and sustainable development is an advantage, but not required.
Credit Reduction due to Course Overlap	None
Access to the Course	Application form.
Teaching and learning methods	<p>Teaching and learning methods: The course includes three weeks of intensive field-based learning (approx. 8 hours per day, depending on the weather) with lectures, project work, and fieldwork. Preparatory work involves online seminars and group project planning (4 weeks of web-based seminars with 2 hours each week). Active learning methods are employed, with students responsible for presenting their projects during the field cruise.</p> <p>See supplementary material (report). 10 ECTS corresponds to ca. 250 study hours including all study-related work.</p>
Compulsory Assignments and Attendance	<p>Compulsory attendance during the whole course.</p> <p>Compulsory group assignment (3000 words)</p>
Forms of Assessment	<p><i>Portfolio assessment, consisting of:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Group projects • Participating in discussion groups • Presentation of group projects • Individual project reports following the field cruise <p>PhD candidates had more assignments than master students and of a different type (e.g. presenting their own PhD project and its relevance for the course, leading discussions about the course literature) and the expectations concerning their final assignment was also higher (in terms of scope and depth), than for master students.</p>
Grading Scale	Pass/fail
Assessment Semester	Autumn 2025

Reading List	See supplementary material (literature list).
Course Evaluation	The course was evaluated during the teaching semester. See supplementary material (report).
Examination Support Material	None
Programme Committee	The Programme Board for the PhD Programme at the Faculty of Social Sciences are responsible for the academic content and quality for courses included in the training component.
Course Coordinator	Endre Tvinnereim (GOV) – hoved ansvar Kerim Nisancioglu (BCCR)
Course Administrator	
Contact Information	Endre.Tvinnereim@uib.no

LITERATURE LIST (REQUIRED)

Knowledge systems

- Tengö, M., Hill, R., Malmer, P., Raymond, C. M., Spierenburg, M., Danielsen, F., ... & Folke, C. (2017). Weaving knowledge systems in IPBES, CBD and beyond— lessons learned for sustainability. *Current opinion in environmental sustainability*, 26, 17-25.
- Tengö, M., Brondizio, E. S., Elmqvist, T., Malmer, P., & Spierenburg, M. (2014). Connecting diverse knowledge systems for enhanced ecosystem governance: the multiple evidence base approach. *Ambio*, 43, 579-591.
- Hill, R., Adem, Ç., Alangui, W. V., Molnár, Z., Ameeruddy-Thomas, Y., Bridgewater, P., ... & Xue, D. (2020). Working with indigenous, local and scientific knowledge in assessments of nature and nature's linkages with people. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 43, 8-20.
- Kauffman, Draper L. *Systems one: An introduction to systems thinking*. Future Systems, Incorporated, 1980.

Climate policy and economy

- IPCC First Assessment Report - The IPCC Response Strategies (1990)
- IPCC Assessment Report 6 (WG3) - Chapter 6 on Energy Systems, notably section 6.4.2.2, "Wind Energy."
- Hoegh-Guldberg, O., E. Northrop, and J. Lubchenco, 2019: "The ocean is key to achieving climate and societal goals" *Science*, 365(6460), 1372–1374, doi:10.1126/science.aaz4390.
- IPCC Assessment Report 6 (WG3) - Technical Summary, notably section TS.5.7, "Carbon Dioxide Removal (CDR)"
- De Pryck, Kari and Miranda Boettcher, "The rise, fall and rebirth of ocean carbon sequestration as a climate 'solution'", *Global Environmental Change*, Volume 85, 2024, 102820.
- Cherp, A., Vinichenko, V., Tosun, J., Gordon, J.A., Jewell, J., 2021. National growth dynamics of wind and solar power compared to the growth required for global climate targets. *Nat Energy* 6, 742–754. <https://doi.org/10.1038/s41560-021-00863-0>
- Guivarch, C., Gallic, T.L., Bauer, N., Fragkos, P., Huppmann, D., Jaxa-Rozen, M., Keppo, I., Kriegler, E., Krisztin, T., Marangoni, G., Pye, S., Riahi, K., Schaeffer, R., Tavoni, M., Trutnevyte, E., Vuuren, D. van, Wagner, F., 2022. Using large ensembles of climate change mitigation scenarios for robust insights. *Nat Clim Change* 12, 428–435. <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01349-x>
- Anderson, K., Jewell, J., 2019. Climate-policy models debated. *Nature* 573, 448–449.
- IPCC AR6 WGIII Chapter 3: Mitigation Pathways Compatible with Long Term Goals. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>

- Vinichenko, V., Cherp, A., Jewell, J., 2021. Historical precedents and feasibility of rapid coal and gas decline required for the 1.5°C target. *One Earth* 4, 1477–1490. <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2021.09.012>
- O’Brien, K., 2018. Is the 1.5°C target possible? Exploring the three spheres of transformation. *Curr Opin Env Sust* 31, 153–160. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2018.04.010>
- Moss, R., Edmonds, J., Hibbard, K. et al. The next generation of scenarios for climate change research and assessment. *Nature* 463, 747–756 (2010).
- Byers, E. et al. AR6 Scenarios Database (IIASA, 2022) & AR6 Scenario Explorer. URL: <https://data.ece.iiasa.ac.at/ar6/#/workspaces>
- Grubler, A. et al. A low energy demand scenario for meeting the 1.5 °C target and sustainable development goals without negative emission technologies. *Nat Energy* 3, 515–527 (2018).

Indigenous knowledge, non-Western science, and the history of ocean voyages

- Nunn, Patrick D. *The Edge of Memory: Ancient Stories, Oral Tradition and the Post-Glacial World*. Bloomsbury Sigma, 2019.
- SIKU. The Indigenous Knowledge Social Network. <https://siku.org>. Accessed 11 June 2025.
- Whyte, Kyle Powys. "Indigenous Climate Change Studies: Indigenizing Futures, Decolonizing the Anthropocene." *English Language Notes*, vol. 55, no. 1–2, 2017, pp. 153–62. <https://doi.org/10.1215/00138282-55.1-2.153>.
- Goffe, Tao Leigh. *Dark Laboratory: On Columbus, the Caribbean, and the Origins of the Climate Crisis*. Doubleday, 2025.
- Druett, Joan. *Tupaia: Captain Cook’s Polynesian Navigator*. Praeger, 2010.
- Drayton, Richard. *Nature’s Government: Science, Imperial Britain, and the “Improvement” of the World*. Yale University Press, 2000.
- Rozwadowski, Helen M. *Fathoming the Ocean: The Discovery and Exploration of the Deep Sea*. Harvard University Press, 2005.

History of ocean measurement

- Roemmich, D., John Gould, W. and Gilson, J., 2012. 135 years of global ocean warming between the Challenger expedition and the Argo Programme. *Nature Climate Change*, 2(6), pp.425-428.
- Gould, W.J. and Cunningham, S.A., 2021. Global-scale patterns of observed sea surface salinity intensified since the 1870s. *Communications Earth & Environment*, 2(1), p.76.

REPORT

This document reports on the One Ocean Field Course of 2025. The purpose of the course is to introduce students to fundamental knowledge, concepts, and debates in ocean and climate sciences. The course seeks to stimulate cross-disciplinary learning and familiarize students with traditions of the various disciplines. Specific examples are introductions to ocean measurements (CTD, rosette), practical experience with forces of nature (wind, currents, temperature, precipitation), and knowledge about the Azores and Greenland.

Key statistics

Approximately 80 students applied. Students were admitted based on project relevance and level of study. Preference was given to Ph. D. students and Master's students. 37 students joined the voyage in Ponta Delgada.

The 37 students represented 16 nationalities and 18 institutions based in six countries. The greatest number of students were citizens of the United States, Norway, Portugal, Germany, and Greenland. The students represented Europe, North America, and Asia. The average student age was 30.

Methods of teaching

Five lectures were held online before the course:

- Introduction to the course (May 15th)
- Ann Lennert (UiT): "Knowledge systems" (May 22nd)
- Tim Kazlou (UiB): "Energy economy and climate modeling" (June 5th)
- Sarah Hamilton (UiB): "Floating Laboratories: Ocean journeys and the development of knowledge of the natural world" (June 12th)
- Logistics Webinar: Q&A and practical information (June 26th)

Patrick Heimbach recruited students via the University of Texas Austin-Portugal Program. He was also in charge of organizing the workshop in Ponta Delgada in collaboration with colleagues at the University of the Azores and the University of Bergen.

An open workshop was held in Ponta Delgada, Azores on the 5-6th of July (see attached program).

There were five instructors on board:

- Kirstin Schultz UT- Austin (German)
- Lars Hole Norwegian Meteorological Institute (Norwegian)
- Kerim Nisancioglu University of Bergen (Norwegian/Turkish)
- Endre Tvinnereim University of Bergen (Norwegian)

- Veronique Bugnion Johns Hopkins University (American/Swiss)

Course work online and on board the ship included:

- Lectures online and on the ship
- Group work online and on the ship
- Group presentations
- Individual student presentations
- Public science talks on the ship by lecturers and by students
- Small tutoring groups
- Individual tutoring
- Student-led discussion groups on selected topics such as energy transition, climate anxiety, and carbon trading.
- Career panel
- Three-day workshop at the University of the Azores in Ponta Delgada
- Open ship event in Nuuk
- One-day workshop in Nuuk

The students spent much of their time working in groups on topics chosen in consultation with the instructors. Group work was organized online before the voyage and on board the ship.

Public lectures by the instructors:

- Arctic ocean circulation
- The Challenger expedition
- Climate risk
- A brief history of climate policy
- Greenland fjords
- Carbon pricing
- Arctic expeditions

Lectures by the crew:

- Maritime wind propulsion
- Sailing theory
- Sail handling
- Maritime culture
- Sustainability at sea

Timeline

Part I -Introduction

May 15th - June 28th, 2025: 5 week introductory online lectures and group work

Part II -Field course and workshops

5th – 7th of July 2025: Workshop in Ponta Delgada Azores

8th – 29th of July 2025: Field course Azores-Nuuk on Statsraad Lehmkhul

30th – 31st of July 2025: Open ship and workshops in Nuuk

Part III -Workshop and final report

Final reports were due on 25 August 2025.

Student presentations with an introduction to their individual projects at their home institutions started 5 July in Ponta Delgada and continued on the ship. Finished 17 July.

Inclusion exercise

13th July: Inclusion exercise, which provided feedback on the course. There were two questions discussed in five groups plus the teacher group:

1. What has made you feel included in this course?
2. How can we increase inclusivity

Feedback included:

How we feel included:

- The group is inclusive
- Use of a common language: English
- Respect during presentations
- Two-person watches make it easier to get to know each other
- Gender distribution, equal footing between genders
- Local representation (Azores, Greenland)
- International group
- Neural space on the ship, facilitating collaboration

How we may make it more inclusive:

- More vegetarian food
- More activities besides sailing
- More sensitivity
- Initial welcome where we get to know each other. This includes getting to know each other as people, not just our research.
- More regions included
- Make connections more visible, especially for non-Ph.D. students
- Know the locations
- Presentation techniques
- Disabled students, medical conditions/the need for a medical certificate, family situations
- Secure additional funding

The point was also raised that “what has made you feel included in the course” implies that one feels included and excludes those who do not. A better wording may be tried next time.

Daily schedule on board the ship:

07:20 Breakfast

08:00 – 12:00 Blue watch: Sail handling, look-out, buoy watch, fire watch, recycling and cafeteria duty. Lectures, student presentations, and project work between sail handling and physical watches.

12:00 Lunch

12:30-13:30 Quiet time (sleeping, reading, no socializing)

13:30 – 15:00 Project work

15:00 Coffee break

15:30 Weather briefing

16:00-17:30 Project time

17:30-18:30 Dinner

19:00 Public lecture to the other trainees on board or the crew

20:00-24:00 Blue watch on duty (see above)

Total time commitment

Preparations online: 5 weeks

- Lectures and meetings: 2 hours per week
- Group work, including literature search and preparations: 4 hours
- Total: 30 hours

On the ship

- Lectures, presentations and discussions: 2 hours per day
- Group work: 4 hours per day
- Total: 6 hours * 21 days = 126 hours

Workshops

- Ponta Delgada: 2.5 days * 10 hours
- Nuuk: open ship and Arctic Frontiers workshop: 12 hours
- Total: 37 hours

After the voyage:

- Final report writing and editing: 15 hours

Grand total: 207hours

Funding

The UT Austin Program. UiB *Akademiaavtalen*. Funding from students' own institutions or other sources.

Student feedback

An online survey using the *Skjemaker* app after the course garnered responses from 14 students. The responses were textual and numeric. A key finding from the textual responses was that the course had been fulfilling in terms of general learning and networking, but that better organization and planning could have improved the learning outcomes. Two tables of key quantitative results are shown below.

Satisfaction with course	Count
Very satisfied	5
Somewhat satisfied	7
Somewhat dissatisfied	1
Very dissatisfied	1
Grand Total	14

Should UiB offer it again	
Definitely yes	11
Probably yes	3
Probably no	0
Definitely no	0
Grand Total	14

[additional analysis to be inserted here]

Points for next time

Content and structure

For the group work, the deadline for final delivery was set early in the course planning. A new deadline for a draft version was announced around 20 July, where we asked the students to upload a file on Monday, 28 July. To allow for time for feedback by students, this was pushed forward to Sunday, 27 July. This retroactive change in deadline was unfortunate and understandably received negative feedback from some of the students (including in the *Skjemaker* survey). A new version of the course should be clearer on deadlines of this type and one should seek to avoid retroactive changes.

Practical points

- Ensure ahead of time that all students have the correct entry visas for the voyage
- Order more vegetarian food. For example, add 50% to the reported volume.
- Sharpen the statement of why we want the students we want (we already have this, but it could be better?)
- We cannot determine where the Lehmkuhl sails, but the course could be more accessible if we sail closer to the European mainland and for a shorter duration.
- Additional advice on warm clothing?

Statistics

Nationality	Master	PhD	SILA	Total
United States	3	5		8
Norwegian	1	4		5
Portuguese		4		4
German	3			3
Greenlandic			3	3
Canadian	2			2
French	1	1		2
Danish	1		1	2
India		1		1
Swiss		1		1
Swedish		1		1
Estonian		1		1
Turkish		1		1
China		1		1
Spanish		1		1
Dutch		1		1
Grand Total	11	22	4	37

Based in	Master	PhD	SILA	Total
Germany	3			3
Greenland			4	4
Norway	2	9		11
Portugal	1	8		9
Sweden	1	1		2
United States	4	3		7
(blank)		1		1
Grand Total	11	22	4	37

Egenevaluering av ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, 2024

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	3
Læringsutbytte.....	4
Faglig innhold	8
Fagmiljøet	10
Internasjonalisering	14
Konklusjon.....	15

Bakgrunn

Kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB slår fast at ph.d.-programmene ved universitetet skal evalueres hvert 6. år¹. Som del av denne evalueringen har Det samfunnsvitenskapelige fakultet bestemt at det skal utarbeides en egevaluering, i tillegg til en påfølgende ekstern evaluering. Egevalueringen oversendes den eksterne komiteen, som så gjennomfører sin evaluering ut fra gitt mandat.

Den ferdige programevalueringen legges frem for Programstyret for ph.d.-utdanningen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, som anbefaler om programmet kan reakkrediteres. Fakultetsstyret vedtar reakkreditering på anbefaling fra ph.d-programstyret.

Komiteen som gjennomført egevalueringen har bestått av; professor Ragnhild Muriaas (Institutt for politikk og forvaltning), professor Frode Guribye (Institutt for informasjons- og medievitenskap), Stipendiat Sjoerd de Winter (Institutt for politikk og forvaltning) og rådgiver Anna Polster, som har fungert som sekretær for komiteen.

Egevaluering skal se på om ph.d.-programmet møter kravene i Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling² (Studiekvalitetsforskriften) og Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning³ (Studietilsynsforskriften).

Elementene i fakultetets ph.d.-program som skal evalueres er læringsutbyttebeskrivelsene, faglig innhold, fagmiljøet og internasjonalisering med tilhørende underpunkter.

¹https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/revidert_retningslinjer_for_programevaluering_i_ph.d.-utdanningen_-_mai_2024.pdf

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2010-02-01-96>, § 3-3

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137>, kapittel 2

Læringsutbytte

I hvilken grad oppnår ph.d.-kandidatene programmets planlagte læringsutbytte?

Er ph.d.-programmets faglige innhold og oppbygging tilpasset læringsutbytte?

Hvordan henger læringsutbytte sammen med arbeids- og undervisningsformer og vurderingsordninger i opplæringsdelen?

Har fakultetet/instituttene tilstrekkelig tilgang på forskningsinfrastruktur slik at ph.d.-kandidatene oppnår læringsutbytte?

Ph.d.-kandidatene skal ved fullført grad ha oppnådd læringsutbytte som er beskrevet i ph.d.-utdanningen ved fakultetet⁴. Ved oppnådd ph.d.-grad ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet skal kandidaten kunne bidra til den internasjonale kunnskapsutviklingen, ha tilegnet seg analytiske ferdigheter og kunne dele sin faglige kunnskap på en forståelig og etisk måte. Spørsmålet vi skal ta stilling til her er om ph.d.-programmets innhold og oppbygging bidrar til at stipendiatene tilegner seg den kunnskapen, ferdighetene og formidlingsevnene som læringsutbyttet nevner.

Læringsutbyttet er felles for alle ph.d.-kandidatene ved fakultetet og oppnås gjennom å på en tilfredsstillende måte fullføre elementene som utgjør forskerutdanningen; godkjent opplæringsdel, godkjent avhandling, godkjent prøveforelesning og godkjent disputas. Gjennom arbeidet med avhandling, opplæringsdel, prøveforelesning og disputas møter kandidatene ulike arbeids- og undervisningsformer i tillegg til vurderingsformer. Alle elementene blir vurdert og godkjent opp mot læringsutbyttet av ulike instanser.

Avhandlingen er den største komponenten i ph.d.-utdanningen og utgjør omtrentlig 2,5 års arbeid. En fullført og godkjent avhandling betyr at kandidaten har oppnådd svært mange av momentene som inngår i læringsutbyttet. Etter innlevering av avhandling, evaluerer en sakkyndig bedømmelseskomite, bestående av to eksterne medlemmer og én intern komiteleder, avhandlingen. Veiledningen om bedømmelse, som komiteen forholder seg til, henger tett sammen med læringsutbyttet og er dermed det viktigste formelle dokumentet for å sikre at avhandlingene som godkjennes til disputas svarer til de kravene som er fremstilt i læringsutbyttet. For eksempel er det et krav for godkjent avhandling at kandidaten har den

⁴ Dokumentasjon til spørsmålene om læringsutbytte: [Ph.d.-forskriften](#), [programbeskrivelsen for ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet](#), [Veiledning til bedømmelseskomité med krav til avhandlingen](#), [krav til prøveforelesningen og krav til disputasen](#), [Studieplan for opplæringsdelen](#), [VITSV900 emnebeskrivelse](#), [Større og felles forskningsinfrastruktur | Forskning | UiB](#)

kunnskapen som skal til for å utvikle ny kunnskap og nye teorier som gir et bidrag internasjonalt og at en har ervervet seg de metodiske ferdighetene som skal til for å gjennomføre studier innen dette feltet.

For å få et inntrykk av om avhandlingene holder et tilfredsstillende internasjonalt nivå ba vi om å få tilsendt tilfeldig utvalgte innstillinger skrevet av 15 sakkyndige komiteer. Det tilfeldige utvalget var trukket fra alle vurderte avhandlinger ved fakultetet de tre siste årene og var stratifisert ut fra et ønske om å dekke alle instituttene ved fakultetet. Arbeidene som ble plukket ut viste en stor spredning i tematikk og form. Noen avhandlinger bestod i stor grad av samarbeid og samforfatterskap, mens andre var monografier skrevet av stipendiater som gjennomførte egne feltarbeid. I tre av de 15 oppgavene som ble plukket hadde komiteen bedt om mindre omarbeidinger for å kunne godkjenne avhandlinger. Selv om de sakkyndige i sine innstillinger skal peke på både styrker og svakheter i avhandlingene, og at mange av vurderingene derfor er kritiske, er det tydelig at der er variasjon i kvaliteten på arbeidene som leveres. Det generelle inntrykket fra gjennomlesning av 15 innstillinger er at de som har gjennomgått sin forskerutdanning på SV-fakultetet holder et godt internasjonalt nivå, selv om avhandlingene til noen av kandidater utmerker seg i mer positiv retning enn andre. De sakkyndige komiteene var alle sammensatt av ankerjente profiler innen sitt felt, noe som styrker inntrykket av at avhandlingene har vært på et visst nivå for å passere.

Forskerutdanningen består også av en opplæringsdel. Opplæringsdelen består individuelle kursvalg innenfor teori og metode, deltakelse på konferanser, i tillegg til faglig formidling. Emnet VITSV900 *Vitenskapsteori og etikk i samfunnsvitenskap* er det eneste kurset som er obligatorisk for alle kandidatene. Instituttene og fakultetet sikrer at kravene til opplæringsdelen er fullført, og at læringsutbyttene knyttet til opplæringsdelen er møtt, før kandidaten leverer avhandlingen. Ph.d.-kandidatene oppfordres også ofte til å ta kurs ved andre institusjoner for nettverksbygging, for å styrke CV-en og for å ta kurs som er direkte relevante til eget forskningsprosjekt. Selv om der har vært en liten økning i tilbudet av kurs for ph.d.-kandidater på fakultetet de siste årene, må de fleste kandidater ta de fleste av kursene i opplæringsdelen ute. Utover emnet i vitenskapsteori er det ikke noen andre kurs som sikrer at de som uteksamineres har breddekunnskap utover de teorier og metoder som inngår i egen avhandling. Modellen ser ut til å være at breddekunnskap skal sikres ved opptak til programmet og at en på dette nivået først og fremst skal spesialisere seg innen sitt felt. Denne modellen for opplæringsdelen ble utviklet i en tid med hovedsakelig intern rekruttering til

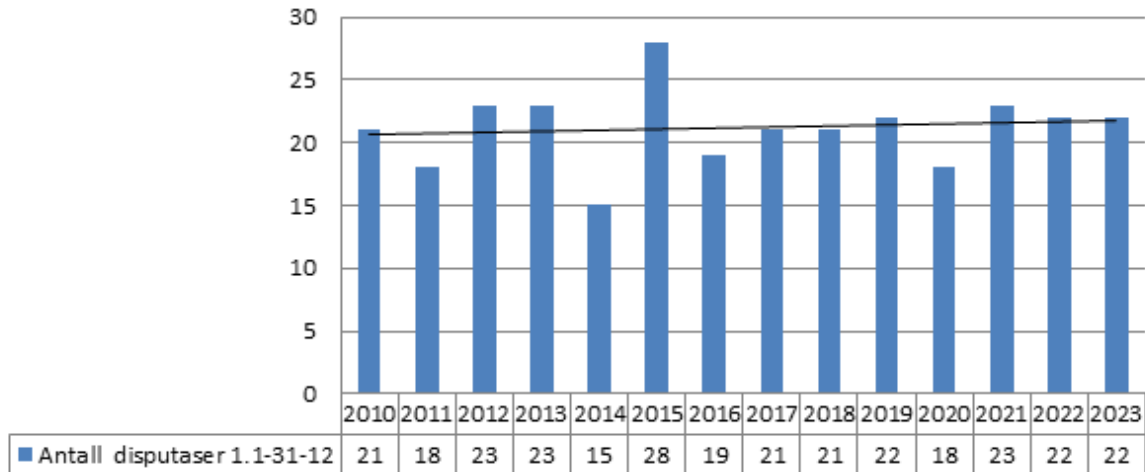
forskerutdanningen, og en ekstern komite kan gjerne vurdere om en bør tenke annerledes om dette nå når fakultetet rekrutterer bredere som følge av internasjonalisering og omlegging til mer spesialiserte BA- og MA-programmer.

Før graden tildeles må alle kandidater holde en prøveforelesning og disputere. Disse komponentene inngår dermed også i kandidatens utvikling av læringsutbyttet. Det er den sakkyndige komitéen og fakultetets disputasleder som sammen vurderer om prøveforelesningen og disputasen er godkjent. Selv om denne delen også bidrar til å sikre at kandidaten har tilegnet seg nødvendig kunnskap og ferdigheter for å gjennomføre et forskningsarbeid av internasjonal standard, gir også disse to elementene en mulighet til å sjekke de mer generelle kompetansepunktene i læringsutbytte. Kandidaten må bestå prøveforelesningen for at en skal vise ferdighet til å formidle forskning utover sitt kjernefelt. På disputasen må kandidaten svare på etiske relevante problemstillinger og formidle hva som er kandidatens bidrag til forskningsfeltet. Ut fra vår gjennomlesning av innstillinger, virker det som om de sakkyndige har god kjennskap til ordninger om at eventuelle svakheter i en avhandling skal forsvares muntlig og ikke ved omarbeidinger av teksten i avhandlingen.

Tilstrekkelig tilgang på forskningsinfrastruktur er vesentlig for å lykkes i arbeidet med en ph.d.-grad og dermed oppnå læringsutbyttet. Alle kandidater som får opptak på fakultetets ph.d.-program får tildelt en IT-konto. IT-kontoen er nøkkelen for videre tilgang til alle bibliotekressurser. Kandidatene får anledning til å lagre og arkivere data i forbindelse med ph.d.-prosjektene sine. I tillegg har fakultetet flere forskningsinfrastrukturer som også kommer ph.d.-kandidatene ved fakultetet til gode, blant annet *Kjernefasilitet for digital samfunnsvitenskap* (DIGSSCORE), som koordinerer Norsk medborgerpanel, Norsk representantpanel, Norsk forvaltningspanel i tillegg til Medborgerlaben⁵. Infomedia har en infrastruktur som gir tilgang på forskning innen menneske-maskin interaksjon (Human-Computer Interaction, HCI) og stipendiater på fakultetet har også tilgang til en geodata-lab for prosessering av «big data».

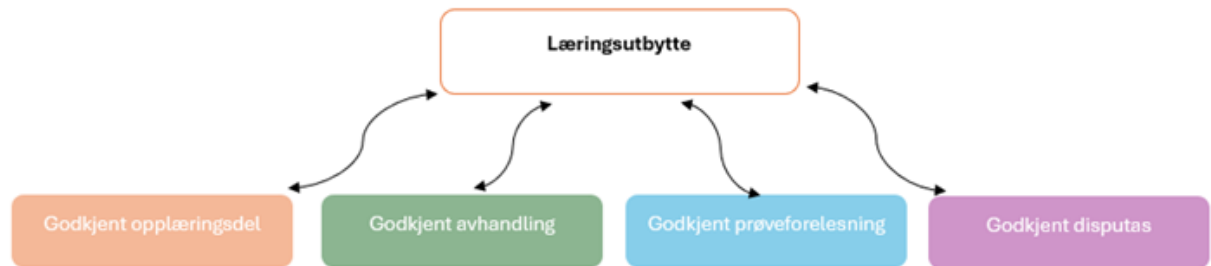
Vi vurderer at systemet for å sikre oppnådd læringsutbytte for alle våre kandidater er godt og at læringsutbyttet henger sammen med det faglige innholdet, arbeids- og undervisningsformer og vurderingsordninger.

⁵ <https://www.uib.no/en/digsscore>

6

Figur 1 viser at antall disputaser over tid ligger stabilt på i overkant av 20 hvert år

KUNNSKAP

Kandidaten

- kan levere vitenskapelige analyser av internasjonal standard innenfor sitt fagområde ■ ■
- kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og/eller vitenskapelige utviklingsprosjekter ■ ■
- kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet ■ ■ ■
- behersker fagområdets vitenskapsteori og kan plassere egen forskning innen en større faglig og forskningsmessig sammenheng ■ ■ ■

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning, i enkelte tilfeller også forskning som inkluderer vitenskapelig eller kunstnerisk utviklingsarbeid ■
- kan drive forskning, og eventuelt vitenskapelig eller kunstnerisk utviklingsarbeid, på et høyt internasjonalt nivå ■
- kan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet ■ ■ ■ ■
- kan gi tilbakemeldinger på andres arbeid innen eget fagområde ■ ■
- behersker avanserte metodiske verktøy innen sitt fagområde ■ ■ ■
- kan relatere eget arbeid til en bredere vitenskapsteoretisk debatt ■ ■ ■
- kan analysere data på en original og selvstendig måte ■

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan identifisere nye relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet ■ ■
- kan styre komplekse faglige arbeidsoppgaver og prosjekter ■
- kan formidle forskning eller vitenskapelig eller kunstnerisk utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler ■ ■ ■ ■
- kan delta i debatter innenfor fagområdet i nasjonale og internasjonale fora ■ ■ ■ ■
- har forskningsbaserte faglige tilnærminger som kan bidra til nyskaping og innovasjon ■

Figur 2 viser noe forenklet hvilke elementer i forskerutdanningen som bidrar til å oppnå de ulike læringsutbyttene ved fullført ph.d.-grad

⁶ Rapport fra Felles studentsystem. Avlagte doktorgrader 01.01-31.12 aktuelt kalenderår

Faglig innhold

Er studietilbudet faglig oppdatert? Tilbyr fakultetet utdanning og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid med en kvalitet og omfang som sikrer at ph.d.-programmet kan gjennomføres på høyt vitenskapelig eller kunstnerisk nivå og etter internasjonal standard?

Har institusjonen bredde i studietilbudet på lavere og høyere grads nivå innenfor området for ph.d.-programmet?

Utgjør området for ph.d.-programmet en vitenskapelig eller kunstnerisk helhet, og er det sammenheng mellom delene studiet er satt sammen av?

Har ph.d.-programmet tydelig relevans for videre arbeidsliv? Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere kandidater for forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning eller kunstnerisk innsikt og kompetanse, i samsvar med god akademisk skikk og forskningsetiske standarder, jf. § 2-1 i UiBs ph.d.-forskrifter.

Ph.d.-utdanningen består som nevnt av avhandlingen, opplæringsdelen og avsluttes med en prøveforelesning og disputas. Avhandlingen veiledes av fast vitenskapelig ansatte ved fakultetets institutter, som alle er aktive forskere, med førsteamanuensis- eller professorkompetanse. Dette sikrer at kandidaten får hjelp og veiledning fra en fagperson som er oppdatert på det aktuelle feltet og at arbeidet møter det høye vitenskapelige nivået som kreves etter internasjonal standard. Kandidatene våre er del av forskergrupper og andre faglige nettverk som også bidrar til å inkludere dem i et vitenskapelig fellesskap. For noen år siden ble det opprettet et Program for veiledningskompetanse som består av e-læringskurs i regelverk og rutiner samt et veilederforum for alle som veileder stipendiater på programmet. På enkelte institutt har de også egne veilederseminar. Deltakelse på programmet er frivillig og der er ingen sanksjoner ovenfor de som ikke ønsker å delta på programmet. I løpet av de siste årene er det også blitt mer vanlig med både midtveisevaluering og sluttgjennomlesning av kandidatene sitt arbeid. Alle stipendiater har også rett på minst 1 biveileder. Dette betyr at det er utviklet mange tiltak for å sikre kvaliteten i forskerutdanningen, men vi har ikke gjennomført en egen studie av hvor godt alle de ulike tiltakene ser ut til å fungere.

Når det gjelder innholdet i opplæringsdelen er det med unntak av kurset i vitenskapsteori og etikk ingen andre faste obligatoriske kurs, med unntak for kandidatene tilknyttet institutt for økonomi⁷. Dette sikrer at kandidatene kan velge kurs innenfor teori og metode som støtter opp

⁷https://www.uib.no/sites/www.uib.no/files/attachments/samarbeidsavtale_mellom_nhh_og_uib_om_opplaeringsdelen._kortversjon_til_nettsider.pdf

om prosjektet deres og er faglig oppdaterte og relevante. Kursene tas gjerne ved andre universitetet eller høyskoler, både i Norge, men også i utlandet. Et annet viktig element er konferansedeltaking, som også inngår i opplæringsdelen. Dette sikrer at man også møter det som rører seg i forskningsfeltet internasjonalt. Kursene som tilbys ved fakultetet på ph.d.-nivå, blir alle kvalitetssikret av programstyret for ph.d.-utdanningen ved fakultetet og evalueres også i etterkant. Vitenskapsteoriemnet er det eneste fellespunktet for alle stipendiater på programmet og noe mange har erfaringer fra. Det har vært en del kritikk av dette tilbudet og kurset har også gjennomgått flere endringer over tid. Vår anbefaling er at en ekstern komite ser på dette tilbudet og kommer med kommentarer.

Fakultetet har et bredt studietilbud på både lavere og høyere nivå innenfor området for ph.d.-utdanningen, altså samfunnsvitenskapelige fag. Per dags dato tilbyr fakultetet utdanning i 16 bachelor- og masterprogram, i tillegg til 3 integrerte masterstudier/profesjonsstudier⁸.

Når det kommer til helheten og sammenhengen mellom delene studiet er satt sammen av, er fleksibiliteten i programmet med på sikre nettopp sammenhengen. Opplæringsdelen sikrer at kandidatene, i samråd med veileder, kan velge nettopp den opplæringen innenfor metode og teori som bygger opp under og støtter prosjektet. Opplæringsdelen sikrer også bredde og faglig dybde.

Kandidatene som har fullført ph.d.-programmet ved fakultetet oppnår et læringsutbytte som har relevans for arbeidslivet, både i og utenfor academia. Alumnusundersøkelsen for ph.d.-kandidater, som UiB gjennomførte i 2023, viser at 52,5 % av fakultetets doktorer arbeider i UH-sektoren, 20 % i instituttsektoren, 2,5 % i helse- og sosialsektoren, 10 % i annen offentlig og 15 % i privat sektor⁹. 60,5 % av fakultetets ph.d.-alumner svarer at utdanningen har vært svært relevant for deres nåværende stilling og 21,1 % svarer at den i stor grad er relevant for nåværende stilling¹⁰. Dette viser at utdanningen har tydelig relevans for arbeidslivet, både innenfor og utenfor UH-sektoren.

⁸ <https://www.uib.no/svf/studieprogram>

⁹ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/ph.d.-alumnusundersokelsen_ved_uib_2023.pdf (s. 5)

¹⁰ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/ph.d.-alumnusundersokelsen_ved_uib_2023.pdf (s. 9)

Fagmiljøet

Har programmet en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet?

Har ph.d.-programmet et fagmiljø med høy kompetanse innenfor utdanning og forskning som kan vise til dokumenterte forskningsresultater, inkludert publisering, på høyt internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt?

Har fagmiljøet dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler av ph.d.- programmet slik at ph.d.-kandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver?

Har ph.d.-programmet et stabilt fagmiljø som består av tilstrekkelig antall⁴ ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet?

Er minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet utgjort av ansatte i hovedstilling ved institusjonen? Se Studietilsynsforskriftens § 2-3 (4) for fullstendige krav til fagmiljøet.

Har fakultetet tilstrekkelig kapasitet og rekrutteringspotensial for å ta opp, og over tid opprettholde et doktorgradsmiljø på minst 15 stipendiater? Se Studiekvalitetsforskriftens § 3-3 (6) for fullstendig krav til kapasitet og rekrutteringspotensial.

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen og vedtar forskrift for graden. Universitetsstyret oppretter og nedlegger program for ph.d.-utdanningen ved det enkelte fakultet¹¹. En utfyllende oversikt over struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver for ph.d.-utdanningen ved UiB finnes også i eget dokument vedtatt av Universitetsstyret¹².

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultetet er det fakultetsstyret som vedtar reakkreditering av ph.d.-programmet. Fakultetet har et eget programstyre for ph.d.-utdanningen (PP-SV)¹³. Dette ledes av prodekan for forskning, og skal sikre at fakultetets forskerutdanningsprogram organiseres og gjennomføres med høy kvalitet. PP-SV er et rådgivende og saksforberedende organ i spørsmål som angår ph.d.-programmet, men har også mandat til å vedta faglige endringer i programmet, som tiltak for kvalitetsutvikling, endringer i opplæringsdelen,

¹¹ Jamfør [Forskrift for ph.d.-graden ved Universitetet i Bergen §3](#)

¹²https://www.uib.no/sites/www.uib.no/files/attachments/struktur_myndighet_kvalitetssikringsoppgaver_1.pdf

¹³ <https://www.uib.no/svf/126418/programstyret-phd-programmet>

endringer i Programbeskrivelsen og endringer i ressursrammen. På instituttnivå har man i tillegg en egen vitenskapelig ansatt med særlig ansvar for å følge opp ph.d.-kandidatene¹⁴.

Den faglige bredden og dybden i fagmiljøet blir ivaretatt på tvers av instituttene ved fakultetet. I hovedsak skrives en avhandling innenfor en av disiplinene som finnes på fakultetet. Med et par unntak er det ett institutt per disiplin. Hver av disiplinene har god bredde – med minst 12 vitenskapelig ansatte per disiplin (førsteamanuensis- eller professorkompetanse – se Figur 4). Det er også ulike fagfelt som ivaretas under de ulike disiplinene. Med syv disipliner fordelt på syv institutt (det er to statsvitenskapelige institutt og Infomedia har to disipliner), dekker fakultetet og ph.d.-utdanningen bredden av samfunnsvitenskapelige fag. I tillegg grenser noen disipliner opp mot andre fag (som for eksempel datavitenskap – computer science, og naturgeografi).

Når det gjelder hvorvidt fagmiljøet for ph.d.-programmet har høy kompetanse innenfor utdanning, forskning og kan vise til forskningsresultater og publisering på et høyt internasjonalt nivå, viser publiseringsstatistikken for fakultetet en gjennomgående høy publiseringsvirksomhet, også med tanke på publikasjoner med internasjonalt samforfatterskap.

Fakultetet har syv pågående ERC-prosjekter¹⁵, en rekke NFR-finansierte prosjekter¹⁶, et Senter for forskningsdrevet innovasjon¹⁷ i tillegg til flere forskningssentre¹⁸. Hvert av instituttene har flere forskergrupper som kandidatene inkluderes i og som viser bredden og ulike perspektiver i forskningen som foregår¹⁹.

Hovedveileder for kandidatene ved fakultetet er normalt ansatt ved instituttet kandidaten tilhører. Alle veilederne har doktorgrad eller tilsvarende kompetanse innen fagfeltet og er aktive forskere. Hovedregelen sier at alle kandidatene også skal ha en biveileder. Dette sikrer at kandidaten også kan faglig ekspertise og veiledning på felt som skulle ligge utenfor hovedveileders kompetanseområde.

¹⁴ Dette er rullerende verv.

¹⁵ <https://www.uib.no/svf/164779/erc-prosjekter>

¹⁶ <https://www.uib.no/svf/165825/forskning-st%C3%B8ttet-av-forskningsr%C3%A5det>

¹⁷ <https://www.uib.no/infomedia/126656/mediafutures-forskningssenter-ansvarlig-medieteknologi-og-innovasjon>

¹⁸ <https://www.uib.no/svf/164659/viktige-forskningstema-og-satsinger>

¹⁹ <https://www.uib.no/svf/37759/forskningsgrupper>

Når det gjelder antall ansatte med førsteamanuensis- og professorkompetanse ligger dette per september 2024 på rundt 145 ansatte, ikke medregnet bistillinger. Fakultetet har et totalt antall kandidater på i overkant av 140 kandidater, og har god veilederkapasitet. Det anses ikke som et problem å over tid opprettholde et doktorgradsmiljø på minst 15 stipendiater og man ser også gode og kvalifiserte søkertall til de utlyste stipendiatstillingene ved instituttene.

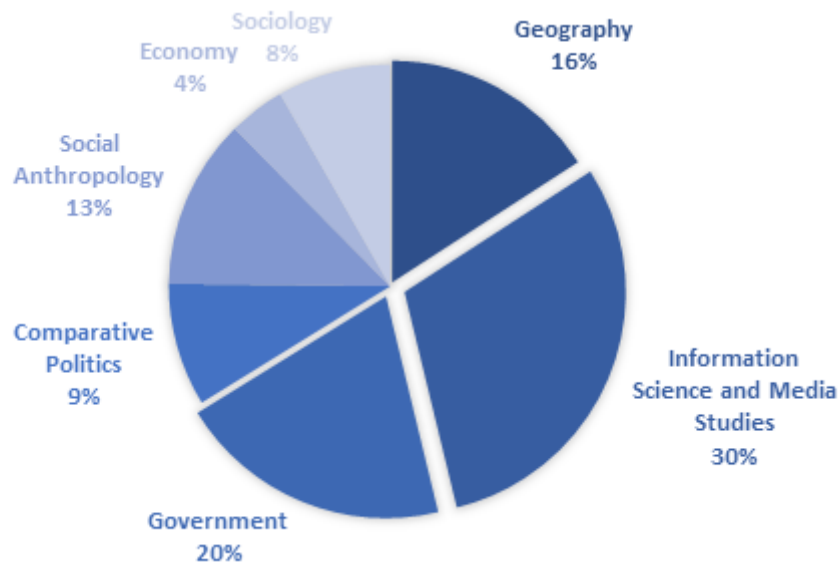
Publiseringsvirksomhet ved valgt enhet: Oversikt	Åpen tilgang	Språk og form
--	--------------	---------------

Publiseringsvirksomhet: Publiseringssindikatoren og parametere som påvirker den.

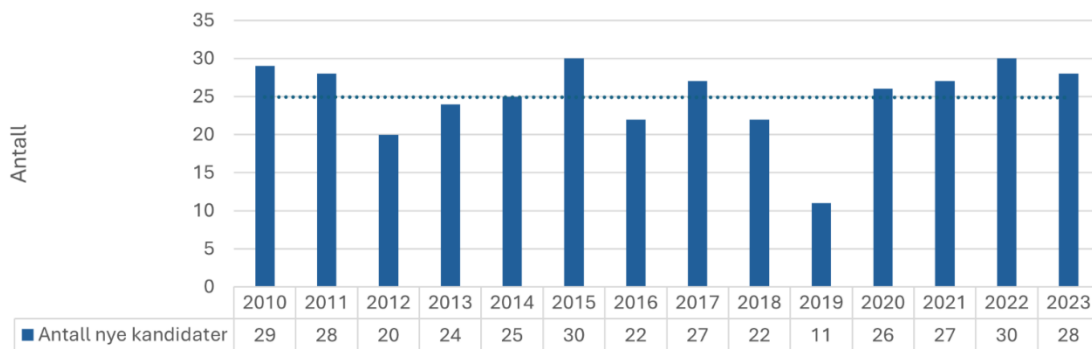

Mer informasjon om poeng per UFF & førstestillinger finnes under Annet -> Datagrunnlag og indikatorer (<https://bibliometri.w.uib.no/datagrunnlag-og-indikatorer/>)
Kilde: Cristin DUCT, DBH; Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket

Figur 3 Viser publiseringsvirksomhet fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Figur 4 viser hvordan fakultetets 145 aktive kandidater fordeler seg på instituttene (tall fra 2023)

Figur 5 viser optakstall av nye ph.d.-kandidater ved fakultetet fra 2010-2023

	Infomedia	Geografi	Politikk og forvaltning	Sampol	Sosial-antropologi	Økonomi	Sosiologisk
Professor	24	8	16	12	9	10	10
Første-amanuensis	14	6	11	7	6	10	2

Figur 6 viser ansatte i førsteamanuensis- og professorstillinger ved instituttene (ikke inkludert bistillinger)

Internasjonalisering

Har ph.d.-programmet ordninger for internasjonalisering og utveksling tilpasset programmets nivå, omfang og egenart?

Legges det til rette for at ph.d.-kandidatene kan delta på nasjonale og internasjonale fagkonferanser, seminarer, og reise på lengre utenlandsopphold?

Ph.d.-programmets opplæringsdel legger opp til at kandidatene skal delta på konferanser, gjerne både internasjonale og nasjonale. Driftsmidlene som kandidatene mottar, er også med på å sikre finansiering til denne typen deltakelse. Tall rapportert fra fremdriftsrapportene fra 2023 viser at 71% av kandidatene med aktiv finansiering har hatt ett eller flere innlegg på internasjonale konferanser foregående år. 36 % av kandidatene med aktiv finansiering hadde ett eller flere innlegg på nasjonale konferanser siste år.

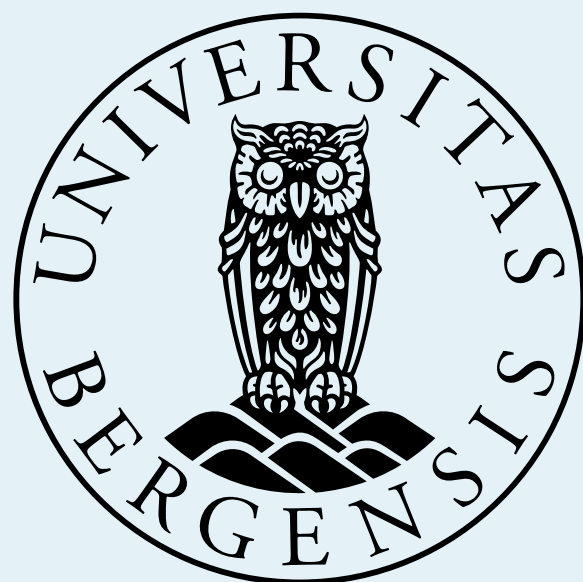
For lengre utenlandsopphold ved en annen forskningsinstitusjon, har fakultetet også en egen stipendordning som støtter kandidatene som vil reise økonomisk²⁰. I tillegg kan kandidater som ønsker ekstra finansiell støtte til utenlandsopphold og konferansedeltaking, også søke Meltzermidler eller få støtte gjennom Erasmus+ for dette formålet.. Universitetet i Bergen har et eget Internasjonalt senter som bistår stipendiater og andre forskere som ønsker et lengre utenlandsopphold med praktisk informasjon²¹. Hvor kandidaten ender opp med å reise til, varierer ut fra hva som er hensiktsmessig for prosjektet. Denne beslutningen tas i samråd med veileder, som ofte gjør nytte av nettverket sitt når det kommer til utenlandsoppholdet.

²⁰ <https://www.uib.no/svf/39768/st%C3%B8tte-til-utenlandsopphold-ved-forskningsinstitusjon>

²¹ <https://www.uib.no/internasjonalt/158199/er-du-phd-kandidat-som-skal-p%C3%A5-utenlandsopphold>

Konklusjon

Egenevalueringen viser tydelig at ph.d.-utdanning ved SV-fakultetet møter kravene fra både Studiekvalitetsforskriften og Studietilsynsforskriften. Bildet av forskerutdanningen er at den er velfungerende og godt organisert. Det er selvsagt rom for forbedringer og vi har spesifisert noen punkter i mandatet til den eksterne komiteen som kan se nærmere på disse og hvordan det kan følges opp av fakultetet.

Forslag til mandat for ekstern evalueringskomite

Programevaluering av ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen

Formål

Ph.d.-programmene ved UiB skal evalueres minst hvert sjette år. Gjennom programevalueringen skal man få et eksternt og overordnet blick på ph.d.-programmet, og komiteen skal se på helheten i fakultetets ph.d.-program. Evalueringen skal gjennomføres av en i hovedsak ekstern komité, og det er krav om innspill fra representanter fra arbeidsliv (næringsliv, offentlig forvaltning, kulturliv mv.).

Som del av fakultetets forberedelse for programevalueringen ble det nedsatt en intern komite som har foretatt en egevaluering. Egevalueringen inneholder en vurdering av om programmet oppfyller forutsetningene i Studiekvalitet- og Studietilsynsforskriftene og legges ved mandatet til den eksterne evalueringskomiteen.

Mandat

Den eksterne evalueringskomiteen skal vurdere og omtale den gjennomførte egevalueringen. I tillegg er det et ønske om at komiteen retter søkelys mot følgende momenter i ph.d.-utdanningen ved fakultetet:

- Opplæringsdel
 - Hvordan fungerer opplæringsdelen?
 - Bør fakultetet tilby flere kurs? Hvilken type kurs bør dette i så fall være?
- Avhandling
 - Har fakultetet tydelige kvalitets-, formal-, og sjangerkrav knyttet til de ulike avhandlingstypene?
- Bedømmelse
 - Hvilke kriterier bruker komiteen ved bedømmelse? Bruker komiteen nivåbeskrivelse i ph.d.-forskriften om avhandlingen og læringsutbyttebeskrivelse som er å finne i programbeskrivelsen?
 - Hvordan blir paragrafen om mindre omarbeidinger praktisert? Er retningslinjene her klare?

Grunnlagsmaterialet

Grunnlagsmaterialet den eksterne evalueringskomiteen kan benytte seg av er:

- Programbeskrivelsen for ph.d.-programmet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet
- Forskriften for ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen
- Fakultetets egevaluering

- Fakultetets årlige ph.d.-utdanningsmelding for de tre siste årene
- Retningslinjer for bedømmelse
- Noen utvalgte avhandlinger
- Noen utvalgte bedømmelser (innstillinger) av avhandlinger. Både positive, negative og anbefaling om mindre omarbeidinger
- Emneevalueringer (gjerne også av VITSV900, om det foreligger)

**EKSTERN EVALUERING AV
PH.D.-PROGRAMMET VED
DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET,
UNIVERSITETET I BERGEN**

1. INTRODUKSJON

Kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen fastslår at ph.d.-programmene ved universitetet skal evalueres hvert sjette år. Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved UIB etablerte sitt eget ph.d.-program i 2019, og i år gjennomføres den første eksterne evalueringen av fakultetets ph.d.-program. Fakultetet utarbeidet en tre trinn-plan for gjennomføring av programevalueringen: fakultetets forberedelser med en intern evaluering, evaluering gjennomført av en ekstern komité, og til sist oppfølging av komiteens rapport. Dette er den andre delen av evalueringsprosessen – evaluering av ph.d.-programmet av den eksterne komiteen.

Den eksterne evalueringskomiteen som har gjennomført evalueringen har bestått av forsker I Dag Arne Christensen (NORCE), professor Stig-Erik Jakobsen (HVL), stipendiat Sofie Skovfoged Gregersen (UIB) og ph.d.-koordinator Elina Troscenko (UIB), som har fungert som sekretær for komiteen.

Mandatet som ble utarbeidet av den interne komiteen foreslo at den eksterne komiteen retter søkelys mot følgende aspekter ved ph.d.-utdanningen ved fakultetet:

- **Opplæringsdel:** Hvordan fungerer opplæringsdelen? Bør fakultetet tilby flere kurs? Hvilken type kurs bør dette i så fall være?
- **Avhandling:** Har fakultetet tydelige kvalitets-, formelle- og sjangerkrav knyttet til de ulike avhandlingstypene?
- **Bedømmelse:** Hvilke kriterier bruker komiteen ved bedømmelse? Bruker komiteen nivåbeskrivelsen i ph.d.-forskriften om avhandlingen og læringsutbyttebeskrivelsen som finnes i programbeskrivelsen? Hvordan blir paragrafen om mindre omarbeidinger praktisert? Er retningslinjene her klare?

Komiteen har hatt i alt fire møter. Komiteen foretok i april 2025 et gruppeintervju med ph.d.-kandidater fra samtlige 7 institutter ved fakultetet. Komiteen har innhentet både interne og eksterne rapporter av betydning for komiteens arbeid. Det gjelder blant annet den interne evalueringsrapporten, instituttenes ph.d.-utdanningsmeldinger, fakultetets årlige ph.d. utdanningsmeldinger, ph.d.-programstyrets årsrapporter, ph.d.-emneevalueringer, samt bedømmelseskomiteenes rapporter om innleverte ph.d.-avhandlinger. Komiteen har også innhentet den eksterne evalueringsrapporten til Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo. I tillegg har komiteen også sett på annet relevant dokumentasjon som ph.d.-forskriften ved UIB og ph.d.-programbeskrivelsen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UIB. Gitt de resursene komiteen har hatt til rådighet har det ikke vært mulig å intervjuere representanter for ph.d.-programstyre, andre representanter for ledelsen ved fakultet/instituttene, ph.d. veiledere, kursundervisere eller andre faglige ansatte ved de respektive instituttene. Komiteens vurderinger må ses i forhold til disse begrensningene.

Den interne evalueringskomiteens vurdering er at forskerutdanning ved fakultetet er «velfungerende og godt organisert». I vår rapport beskriver vi først kjerneelementene i de forskjellige delene av ph.d. programmet, før vi adresser mandatene og andre relevante forhold.

2. OVERSIKT OVER PH.D.-PROGRAMMET VED DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Ph.d.-programmet er regulert av Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) på UIB-nivå og ph.d.-programbeskrivelsen på fakultetsnivå. Ph.d.-utdanningen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kvalifiserer kandidater til forskningsvirksomhet og annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning. Utdanningen omfatter et selvstendig forskningsarbeid i form av en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt faglig nivå. Gjennom ph.d.-løpet skal kandidater gjennomføre en opplæringsdel i vitenskapsteori, faglig teori og metode som gir dybde og bredde i eget fag. Ph.d.-utdanningen inkluderer også trening i formidling av vitenskapelig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten. Programmet har en normert tidsramme på 3 årsverk.

Fakultetets ph.d.-program er internasjonalt orientert og rekrutterer ph.d.-kandidater fra hele verden. Fakultetet har ca 145 aktive ph.d.-kandidater. Alle ph.d.-kandidater er tilknyttet et av instituttene ved fakultetet, som representerer forskjellige fagmiljøer – økonomi, sosiologi, informasjons- og medievitenskap, geografi, sosialantropologi, sammenlignende politikk og politikk og forvaltning. Det er store forskjeller på antall kandidater ved hvert institutt. For eksempel har Institutt for økonomi 4 kandidater, mens Institutt for Informasjons- og medievitenskap har 33 kandidater. Det er også store forskjeller mellom arbeidsforholdene til kandidatene. Noen er ansatte ved UiB med universitetsstipend, andre har ansettelsesforhold knyttet til eksternt finansierte prosjekter, og andre er eksternt ansatte. Gjennomføringstall seks år etter opptak viser at 66% av kandidater tatt opp i ph.d.-programmet ved fakultetet i perioden 2012-2018 har fullført utdanningsløpet. Det er store ulikheter mellom instituttene når det gjelder gjennomføringstall (fra 36% til 95%)¹.

Fakultetet har etablert flere mekanismer for å støtte kandidater gjennom ph.d.-løpet og kvalitetssikre ph.d.-arbeidet, inkludert fremdriftsrapportering, medarbeidersamtaler og midtveisevaluering. Fremdriftsrapportering og midtveisevaluering er spesielt viktige tiltak som følger opp kandidatens progresjon og gir mulighet til å iverksette nødvendige tiltak der det er nødvendig. Ved fremdriftsrapportering leverer kandidater og hovedveileder årlige rapporter om forskerutdanningens fremdrift, noe som hjelper med å følge på kandidatens progresjon og avdekke eventuelle utfordringer. Midtveisevaluering gjennomføres midt i doktorgradsløpet, og senest ett år før planlagt innlevering av avhandlingen. Denne ordningen har som hovedformål å hjelpe ph.d.-kandidaten ved å identifisere risikofaktorer i ph.d.-arbeidet, utarbeide en oppfølgingsplan for kandidater med forsinket progresjon, samt gi innspill som kan øke kvaliteten i arbeidet. Komitéens generelle vurdering er at ph.d.-programmet er hensiktsmessig organisert og legger godt til rette for progresjon i selve doktorgradsløpet. Det er selvsagt stor variasjon instituttene imellom med hensyn til tiltak som har til hensikt å sikre god kvalitet i forskerutdanningen. Den interne evalueringsrapporten peker på at det ikke er «gjennomført en egen studie av hvor godt de ulike tiltakene ser ut til å fungere». Vår vurdering er at det vil være fruktbart å etablere systemer som sikrer at man i etterkant er i stand til å vurdere om nye tiltak fungerer hensiktsmessige eller ikke.

¹ Ph.d.-utdanningsmelding 2024. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UIB.

3. OPPLÆRINGSDELEN

I denne delen ser komiteen nærmere på følgende spørsmål: Hvordan fungerer opplæringsdelen? Bør fakultetet tilby flere kurs? Hvilken type kurs bør dette i så fall være?

Opplæringsdelen i ph.d.-utdanningen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet skal inneholde aktiviteter tilsvarende minst 30 studiepoeng, eller et halvt årsverk². Forskerutdanningen kvalifiserer kandidater til forskningsvirksomhet og annet arbeid som krever stor vitenskapelig innsikt. Gjennom opplæringsdelen skal ph.d.-kandidaten gjennomføre videregående opplæring i faglig kontekst, metode og teori, som gir støtte til avhandlingsarbeidet og sikrer faglig dybde og bredde. Kandidaten skal også få trening i formidling av forskningsresultater til fagfeller, studenter og allmennheten. Det anbefales at opplæringsdelen gjennomføres i første del av forskerutdanningen.

Opplæringsdelen består av følgende obligatoriske komponenter:

- **Vitenskapsteori og etikk:** 7,5-10 studiepoeng. Alle kandidater skal gjennomføre fakultetets felleskurs som holdes av Senter for vitenskapsteori ved UiB³.
- **Metode og faglig teori:** Minst 5 studiepoeng innenfor henholdsvis metode og faglig teori. Kandidaten anbefales å ta kurs som er relevante for avhandlingen, men kan også ta kurs som utvikler generell metodisk og teoretisk kompetanse. Kursene skal planlegges i samråd med veileder.
- **Faglig formidling:** 3-5 studiepoeng. Skal inneholde en kombinasjon av aktiviteter som deltakelse i internasjonale og nasjonale konferanser med fremleggelse, original student undervisning, populærvitenskapelige skriftlig artikkel/kronikk/intervju innen eget fagfelt eller faglig artikkel.

Opplæringsdelen legger grunnlaget for ph.d.-forløpet til kandidatene, og dermed for den samlede faglige kvaliteten ved utdanningen. Fungerer opplæringsdelen godt så er det god grunn til å forvente at sluttresultatet også blir godt.

3.1. Kurs i Vitenskapsteori og etikk i samfunnsvitenskap

Samtlige kandidater er forpliktet til å gjennomføre felleskurs i vitenskapsteori og etikk ved Senter for vitenskapsteori, UIB. Formålet med kurset er "å bygge kandidatens kompetanse i å reflektere kritisk over sin egen disiplins epistemiske og konseptuelle grunnlag, forutsetninger, teorier, forklaringsmåter, modeller, metodologier og empiriske strategier". Det skal også bidra til at kandidatene lærer å reflektere over de etiske dimensjonene ved samfunnsvitenskapelig forskning.⁴

Vitenskapsteori og etikk er det mest omfattende kurset i opplæringsdelen og det eneste som er felles for alle fakultetets kandidater. På grunn av kursets sentrale rolle, er det ekstra viktig å sikre

² For kandidater ved Institutt for økonomi består opplæringsdelen av 60 studiepoeng.

³ Kandidater ved Institutt for økonomi har mulighet til å ta et tilsvarende emne ved NHH som gir 7.5 studiepoeng.

⁴[VITSV900 Philosophy of Social Science and Ethics | Centre for the Study of the Sciences and the Humanities | UiB](#)

høy kvalitet på dette kurset. Komiteen registrerer at det er en del negative tilbakemeldinger på kurset. Det kommer frem kritikk både i tidligere evaluering, i flere av instituttens utdanningsmeldinger, og i gruppeintervjuet som komiteen gjennomførte med kandidatene. I den interne evaluering pekes det også på at det har vært misnøye med tilbudet, og de ber den eksterne komiteen vurdere tilbudet og komme med kommentarer.

Vår vurdering er at kritikken ser ut til å omfatte både det faglige innholdet i kurset, og måten det organiseres på (som undervisningsformer, sluttseminar osv.). Både en del kandidater og enkelte institutter ser ut til å oppfatte kurset som et nødvendig «hinder» på veien, og kurset ser i begrenset grad ut til å gi direkte bidrag til kandidatenes arbeid med selve avhandlingen. Komiteen har ikke forutsetninger for å vurdere det samlede faglige innholdet i kurset, men inntrykket er at det er behov en systematisk gjennomgang.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo har fra 2020 gjennomført separate kurs i forskningsetikk og filosofi. Denne oppdeling reflekter at verdier, prinsipper og normer som regulerer det å drive forskning er blitt et stadig viktigere tema.⁵ Likevel er det fremdeles misnøye også i Oslo, spesielt med kurset i filosofi. Den eksterne evalueringskomiteen ved UIO peker på at det er utfordrende å gjennomføre et enhetlig kurs gitt forskjellen instituttene imellom, og at det krever arbeid i mindre grupper og ikke minst at de enkelte instituttene i større grad utvikler et faglig eierskapsforhold til kurset.⁶ Dette er vurderinger vi deler. Økt internasjonal rekruttering av kandidater har også bidratt til en større bredde i kandidatenes faglige bakgrunn, noe som også utgjør en utfordring med hensyn til det å lage et tilbud som 'treffer' alle.

3.2. Øvrige kurs

Øvrige ph.d.-kurs ved fakultetet organiseres av og gjennomføres ved instituttene. Hvert år tilbyr fakultetet mellom 7-12 forskjellige ph.d.-kurs som dekker ulike kvantitative og kvalitative metoder, teorier og faglige tematikker⁷. Enkelte av disse kursene tilbys med jevne mellomrom. Utvikling og gjennomføring av nye ph.d.-kurs er ofte knyttet til eksternt finansierte forskningsprosjekter eller samarbeid som fagmiljøene ved instituttene har med nordiske og internasjonale nettverk. Kursene er som oftest også åpne til ph.d.-kandidater fra andre institusjoner og dermed tilbys ikke bare faglig fordypning, men også nettverks muligheter for interne ph.d.-kandidater.

En gjennomgang av kurstilbudet ved fakultetet, utvalg av emneevalueringer og gruppeintervjuet med kandidater der opplæringsdelen var bredt diskutert var blant de viktigste materialene som ga grunnlag for komiteens innsikt i opplæringsdelen. Den interne evalueringsrapporten peker på at kursvirksomheten i opplæringsdelen gjør at kandidatene (gjærne i diskusjon med veileder) kan velge kurs som bygger direkte opp under arbeidet med selve avhandlingen. Opplæringsdelen er svært fleksibel sett fra kandidatenes ståsted, og gir dem stor frihet. Kandidatene tar gjerne eksterne kurs og deltar på konferanser (i Norge eller utenlands) noe som både bidrar til å utvide kandidatenes kontaktnettverk og til å sikre faglig påfyll. Vårt inntrykk er at kandidatene setter stor pris på friheten i opplæringsdelen. Kandidatene har ikke sterke ønsker om flere kurs på

⁵ Blant annet må alle som søker Forskningsrådet om prosjektmidler nå redegjøre for etiske problemstillinger i prosjektet og hvordan disse håndteres. Se:

<https://www.forskningsradet.no/forskningspolitikk-strategi/forskningsetiske-krav/>

⁶ <https://www.sv.uio.no/forskning/phd/kvalitetssystemet/dokumenter/evaluation-report-external-panel-16.12.2022.pdf>

⁷ [Kurs og seminarer ved SV-fakultetet | Det samfunnsvitenskapelige fakultet | UiB](#)

fakultetsnivå, samtidig som tilbud om flere kurs ved UIB var ønskelig. Deltakelse på eksterne kurs og konferanser er viktig for den faglige utviklingen, men samtidig har prisstigningen økt kostnadene knyttet til ekstern kurs- og konferansedeltakelse. Det er følgelig god grunn til å justere kandidatenes tilgjengelige driftsmidler i takt med prisstigningen.

Komiteen anbefaler:

- At instituttene involveres mer i utviklingen av det et faglige innhold i Vitenskaps og etikk kurset, slik at det i større grad oppfattes som relevant for kandidatene innenfor de ulike fagdisiplinene.
- At det vurderes ulike grep som kan koble instituttene tettere også på gjennomføringen av Vitenskaps og etikk kurset (eksempelvis at faglige representanter for instituttene inviteres til å presenteres spesifikke vitenskapsteoretiske utfordringer innenfor sin disiplin).
- At praktisk gjennomføring av Vitenskaps og etikk kurset vurderes nøye med henblikk på å sikre best mulig læringsutbytte.
- At det vurderes hvordan man kan styrke modulen som omfatter forskningsetikk i Vitenskaps og etikk kurset siden dette er en tematikk med høy og stigende relevans.
- At fleksibiliteten i tilbudet av øvrige kurs opprettholdes og at det vurderes om det er hensiktsmessig å øke kurstilbudet på de enkelte instituttene.
- At fakultet ser på mulighetene for å øke kandidatenes driftsmidler i takt med prisstigningen.

4. PH.D.-AVHANDLING

I denne delen ser komiteen nærmere på følgende spørsmål: Har fakultetet tydelige kvalitets-, formelle- og sjangerkrav knyttet til de ulike avhandlingstypene?

Arbeidet med avhandlingen utgjør hoveddelen av forskerutdanningen, normalt 2,5 år av den normerte studietiden på 3 år. Den skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på høyt faglig nivå, med klare problemformuleringer, presise begreper, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Avhandlingen skal kunne bidra til å utvikle ny faglig kunnskap. Den kan leveres som ett større samlet arbeid (monografi) eller som en samling av flere mindre vitenskapelige arbeider (artikkelbasert avhandling).

Monografi: Resultatene presentert i monografien skal ha en kvalitet som gjør at de kan publiseres i omarbeidet form. En monografi skal etterstrebe å ha et tydelig fokus og en avgrensning. Den skal gi en klar fremstilling av problemstilling, teoribruk, metoder, prosedyrer for datainnsamling og analyse. Avhandlingens plassering og bidrag i forhold til fagfeltets forskning bør komme tydelig frem. En monografi skal normalt ikke overstige 300 sider.

Artikkelbasert avhandling: En artikkelbasert avhandling består av en innramming (kappe/synopsis) og en samling artikler. Innrammingen skal normalt være mellom 20 og 80 sider og gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen. Den skal sammenstille de problemstillinger og konklusjoner som legges fram i artiklene i et helhetlig perspektiv, og på den måten dokumentere

sammenhengen i avhandlingen. Innrammingen bør vise avhandlingens plassering i forhold til fagfeltets forskning, hva dens bidrag til feltet er, studiens større teoretiske rammeverk og en grundig metodologisk utledning. En avhandling skal i tillegg til innrammingen, bestå av minst tre artikler eller artikkelmanuskript av vanlig omfang med kandidaten som ene- eller hovedforfatter. Dersom denne forutsetningen ikke oppfylles, skal antall artikler økes. Antall artikler angitt er veiledende, og det samlede omfanget av artikkeldelen av avhandlingen må vurderes ut ifra den empiriske og teoretiske kompleksiteten. Artiklene skal ha et faglig nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

Nivåkrav: En norsk doktorgrad er en sertifisering av forskerkompetanse på tredjesyklus-nivå i henhold til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning. Ph.d.-avhandlingen skal være et selvstendig arbeid på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Det er viktig at det blir vurdert om materialet og metodene er tjenlige for de spørsmål som reises i avhandlingen, og om argumentene og konklusjonene som fremføres, er holdbare. Avhandlingen skal kunne utvikle ny faglig kunnskap og ha et faglig nivå som tilsier at forskningen vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

I tillegg til UIBs forskrift for ph.d.-grad er fakultetets sjangerkrav, formelle krav og kvalitetskrav til en ph.d.-avhandling beskrevet i to ulike dokumenter: Programbeskrivelse for ph.d.-programmet⁸ og Veiledning om bedømmelse av ph.d.-grader ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet⁹. De to tekstene har stor grad av likhet, men noen mindre forskjeller forekommer. Eksempelvis står det i programbeskrivelsen spesifisert at dersom kandidaten ikke er førsteforfatter på tre artikler skal antall artikler økes. En slik spesifisering er ikke inkludert i veiledning om bedømmelse. Vi antar at Programbeskrivelse for ph.d.-programmet har ph.d.-kandidatene og deres veiledere som primær målgruppe, mens veiledningen er rettet mot evalueringskomiteen. Samtidig vil begge gruppene ha tilgang til de to tekstene og da er det hensiktsmessig med størst mulig grad av tekstlikhet.

Gjennomgående framstår krav for ph.d.-avhandlingen som rimelig klare og som lett tilgjengelige for ph.d.-kandidatene. Samtidig er det også en del variasjoner mellom de ulike fagdisiplinene ved fakultetet, noe som også reflekteres i den store spennvidden i hva som er anbefalt lengde for innrammingen eller kappen i en artikkelbasert avhandling (20 til 80 sider). Vår vurdering er også at forskjellen mellom en monografi og en artikkelbasert avhandling tydelig framgår av retningslinjene. Vi vil også anta at valget mellom monografi og en artikkelbasert avhandling i stor grad er koblet til hva som er tradisjonen innenfor de ulike disiplinene, men vi ønsker også å understreke viktigheten av at kandidatene får muligheten til å gjøre selvstendige valg rundt formatet av avhandlingen og at de oppmuntres til å velge en sjanger de føler seg komfortable med.

Med hensyn til kvalitet så understrekes det i programbeskrivelsen at avhandlingen skal være «...et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform.» Og at den skal «... kunne bidra til å utvikle ny faglig kunnskap». Videre heter det at «avhandlingen skal ha et faglig nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur. Artikler skal ha et nivå tilsvarende det som kreves for publisering i anerkjente kanaler med fagfellevurdering. Resultatene

⁸ <https://www.uib.no/svf/128646/programbeskrivelse-phd-programmet#struktur-og-innhold-i-programmet>

⁹ [Veiledning om bedømmelse av ph.d.-grader ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen | Det samfunnsvitenskapelige fakultet | UiB](#)

presentert i monografien skal ha en kvalitet som gjør at de kan publiseres i omarbeidet form»¹⁰. Arbeidene skal altså være på et nivå som tilsier at de skal kunne publiseres i 'anerkjente kanaler'. Spørsmålet blir naturligvis hva som er 'anerkjente kanaler', og særlig i en situasjon der økningen i antall publiseringskanaler internasjonalt er tilnærmelsesvis eksponentiell. Det er også i stor grad introdusert publiseringskanaler for vitenskapelige arbeider hvor kvantitet, og omløpshastighet synes viktigere enn kvalitet. I et landskap som er under endring kan det følgelig være utfordrende å definere hva som er anerkjente publiseringskanaler og hva som ikke er det. Slik det nå er formulert blir det i stor grad opp til den enkelt evalueringskomite å fastslå om arbeidene kan eller har blitt publisert i 'anerkjente kanaler'. Fakultetet bør vurdere om det er mulig å ytterligere spesifisere hva som er 'anerkjente kanaler' for å sikre en mest mulig lik praksis i programmet. En mulighet kan være å knytte 'anerkjente kanaler' opp mot UHR sine krav og kriterier.

Komiteen anbefaler:

- Ha en gjennomgang av de to eksisterende fakultetsdokumentene (programbeskrivelsen og veiledning om bedømming) som beskriver ph.d.-avhandlingens sjangerkrav, formelle krav og kvalitetskrav for å sikre at det ikke forekommer forskjeller som kan bidra til uklarheter rundt disse kravene.
- Sikre at kandidatene står fritt ved valg av avhandlingstype.
- Vurdere mulighetene for å spesifisere hva som regnes som anerkjente publiseringskanaler.

5. BEDØMMELSE

I denne delen ser komiteen nærmere på følgende spørsmål: Hvilke kriterier bruker komiteen ved bedømmelse? Bruker komiteen nivåbeskrivelsen i ph.d.-forskriften om avhandlingen og læringsutbyttebeskrivelsen som finnes i programbeskrivelsen? Hvordan blir paragrafen om mindre omarbeidinger praktisert? Er retningslinjene her klare?

Etter ferdigstillelse av arbeidet, søker kandidaten fakultetet om vurdering av ph.d.-avhandlingen. Fakultetet oppnevner en sakkyndig komité bestående av tre medlemmer. Denne komiteen skal vurdere avhandlingen og avgi en skriftlig og begrunnet innstilling til fakultetet om hvorvidt den anses verdig til å bli forsvart for doktorgraden. Evalueringskomiteen vurderer om ph.d.-avhandlingen er et selvstendig arbeid av tilstrekkelig høy nok kvalitet til at det kan forsvares i en offentlig disputas. Dersom avhandlingen godkjennes for disputas, må også prøveforelesningen og disputasen godkjennes av komiteen før doktoranden får tildelt ph.d.-graden.

Ifølge retningslinjene for bedømmelseskomiteens arbeid skal komiteen utarbeide en begrunnet og samlet innstilling, eventuelt vedlagt individuelle uttalelser. Innstillingen skal inneholde omtale av avhandlingens vitenskapelige betydning og dens mest sentrale momenter når det gjelder teori, hypoteser, materiale, metoder og funn, vurdering og avveining av avhandlingens sterke og svake sider, konklusjon, dvs. hvorvidt komiteen finner avhandlingen verdig til å forsvares offentlig i

¹⁰ [Programbeskrivelse for ph.d.-programmet | Det samfunnsvitenskapelige fakultet | UiB](#)

disputas. Komitéens vurdering kan munne ut i tre mulige anbefalinger: positiv innstilling, mindre omarbeiding og underkjenning ¹¹.

For å vurdere hva som vektlegges i bedømmelseskomiteens arbeid har vi sett nærmere på et tilfeldig utvalg av rapporter fra disse komiteene. Totalt har evalueringskomiteen vurdert rapporter knyttet til 14 kandidater (to fra hvert institutt). For 12 av kandidatene var det en positiv innstilling. For de 2 siste var konklusjonene 'mindre omarbeiding'. I de tilfellene har vi også sett på rapportene som har vurdert den omarbeidede versjonen av avhandlingen. I begge disse tilfellene fikk den omarbeidede versjonen en positiv innstilling.

Gjennomgående er vår vurdering at både nivåkravene og kravene knyttes til læringsutbytte langt på vei reflekteres i rapportene. Når det gjelder læringsutbytte så har vi i vår gjennomgang i første rekke fokusert på kunnskapsmålene. Vi ser her at særlig de tre første kunnskapsmålene (Kan levere vitenskapelige analyser av internasjonal standard innenfor sitt fagområde; Kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og/eller vitenskapelige utviklingsprosjekter; Kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet) vektlegges i rapportene. Det at avhandlingsarbeidet bidrar til ny kunnskap, at den holder et internasjonalt nivå og at den tilfredsstillende oppfyller kravene innenfor fagområdet knyttet til metodebruk, teorianvendelse og analyse er noe som i sterk grad vektlegges. Det fjerde kunnskapsmålet handler om at kandidaten «behersker fagområdet vitenskapsteori og kan plassere egen forskning inn i en større faglig og forskningsmessig sammenheng». Denne vitenskapsteoretiske dimensjonen blir i betydelig mindre grad omtalt i rapportene. Dette kan blant annet forklares med at tematikken kun i begrenset grad vektlegges i selve avhandlingsarbeidet, men det kan også indikere at dette er noe som komiteene i utgangspunktet tillegger mindre betydning. Når det gjelder det å plassere forskningen inn i en større faglig og forskningsmessig sammenheng er dette noe som vies mer oppmerksomhet i rapportene, og eksempelvis blir flere av kandidatene kritisert for at de bare i begrenset grad evner å sette arbeidet sitt inn i en større sammenheng.

Når det gjelder rapportenes form så varierer de mye i omfang (fra 4 til 12 sider). Det er også stor grad av variasjon i struktur og oppbygging. I fakultetets retningslinjer framgår det hva en slik rapport skal inneholde, men retningslinjene er ikke spesifikke med hensyn til hvordan rapporten skal bygges opp (struktur).

Som nevnt ovenfor var konklusjonene på to av rapportene 'mindre omarbeiding'. Ifølge retningslinjene innebærer dette at «avhandlingen blir vurdert til å ha noen substansielle mangler som må korrigeres før den kan forsvares i disputas. Komitéen vurderer det slik at avhandlingen vil kunne bringes opp på et tilfredsstillende nivå med en mindre omarbeiding. Denne omarbeidingen kan ikke være mer omfattende enn at kandidaten vil klare det innen 3 måneder. Komitéen skal i slike tilfeller gi skriftlige og konkrete føringer på hvilke deler av avhandlingen som må bearbeides og mer konkret hva som må til for å løfte den til et tilfredsstillende nivå»¹². I de to aktuelle rapportene påpekes det en del mangler ved avhandlingene og rapportene gir også konkrete innspill til hvordan disse manglene kan håndteres og utbedres. Slik sett er rapportene i tråd med retningslinjene. Vi vil imidlertid understreke at vi kun har sett på disse to eksemplene på mindre omarbeiding. Vi har ikke informasjon om i hvilken grad disse rapportene er representative for

¹¹ <https://www.uib.no/svf/128651/veiledning-om-bed%C3%B8mmelse-av-phd-grader-ved-det-samfunnsvitenskapelige-fakultet#del-1-bed-mmelseskomit-ens-vurdering-av-avhandlingen>

¹² [Veiledning om bedømmelse av ph.d.-grader ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen | Det samfunnsvitenskapelige fakultet | UiB](#)

hvordan paragrafen om omarbeidelse praktiseres. Følelig kan vi bare i begrenset grad gi svar på spørsmålet om hvordan paragrafen om mindre omarbeidinger praktiseres. Samtidig har antall underkjenninger¹³ gått ned etter innføringen av mindre omarbeiding, noe som indikerer at mindre omarbeiding har vært et vellykket tiltak mot underkjenninger.

Med hensyn til hvor klare retningslinjene for omarbeiding er så er det vanskelig å gi noe veldig presist svar også på dette. Spørsmålet er blant annet i hvilke grad kritiske merknader til en avhandling, som alltid vil være til stede i større eller mindre grad, er av en slik art at de kan inngå i de faglige diskusjonene mellom opponent og kandidat på disputasen, eller om de krever at avhandlingen omarbeides. Her er det ikke noe absolutte og klart skille, og ulike komiteer vil kunne gjøre ulike vurderinger. Et krav om omarbeiding innebærer et betydelig merarbeid for kandidaten, noe som også det er viktig at man er bevisst på når man vurderer om de kritiske merknadene er av en slik art at det er påkrevd med en omarbeidelse. Når det gjelder de spesifikke formuleringene i retningslinjene, brukes både uttrykkene 'substansielle mangler' og 'mindre omarbeiding'. Begrepene kan imidlertid oppfattes som motstridende – kan man for eksempel rette opp substansielle mangler med en mindre omarbeiding? Slik uklar ordlyd gjør retningslinjene mindre presise enn ønskelig.

Komiteen anbefaler:

- Vurder om det er hensiktsmessig med tydeligere retningslinjer for omfang og struktur på evalueringskomiteenes rapporter (eksempelvis i form av en mal for rapporten).
- Se nærmere på retningslinjene for 'mindre omarbeiding' og vurder særlig om bruken av begrepet 'substansielle mangler' er hensiktsmessig.

6. KONKLUSJON/GENERELLE MERKNADER

Egenevalueringen konkluderer med at ph.d.-utdanningen ved fakultetet tilfredsstillende oppfyller kravene både i Studiekvalitetsforskriften og Studietilsynsforskriften. Vårt hovedinntrykk er også at programmet holder høy faglig kvalitet og at det er organisering og gjennomført på en god måte. Det er viktig at programmet evner å bygge videre på det som ser ut til å fungere godt, men samtidig er det et viktig formål ved evalueringer som denne å synliggjøre forbedringspunktet som kan bidra til å sikre høy kvaliteten også i årene fremover. I rapporten peker vi på enkelte forhold ved ph.d.-programmet som SV-fakultetet bør vurdere nærmere i arbeidet med oppfølgingen av evalueringen. Det gjelder blant annet elementer ved kurset i vitenskapsteori og etikk, enkelte formuleringer i programbeskrivelsen og retningslinjene for evalueringskomiteenes rapporter.

¹³ Ph.d.-utdanningsmelding 2024. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UIB.